

Täysistunto

Torstai 24.3.2022 klo 16.01—18.15

Täysistunto alkoi klo 16.01. Täysistunto päättyi klo 18.15.

Puhetta johtivat puhemies Matti Vanhanen (16.01—17.57) ja toinen varapuhemies Juho Eerola (17.57—18.15).

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Toimitettiin nimenhuuto.

2. Suullinen kyselytunti

Vastaamassa olivat seuraavat ministerit
valtiovarainministeri Annika Saarikko
ulkoministeri Pekka Haavisto
oikeusministeri Anna-Maja Henriksson
työministeri Tuula Haatainen
elinkeinoministeri Mika Lintilä
maa- ja metsätalousministeri Jari Leppä
kuntaministeri Sirpa Paatero
puolustusministeri Antti Kaikkonen
pohjoismaisen yhteistyön ja tasa-arvon ministeri Thomas Blomqvist
kehitysyhteistyö- ja ulkomaankauppaministeri Ville Skinnari
liikenne- ja viestintäministeri Timo Harakka
sisäministeri Krista Mikkonen
opetusministeri Li Andersson
tiede- ja kulttuuriministeri Antti Kurvinen
sosiaali- ja terveysministeri Hanna Sarkkinen
ympäristö- ja ilmastoministeri Emma Kari

Puhemies Matti Vanhanen: Päiväjärjestyksen 2. asiana on suullinen kyselytunti.

Pyydän paikalla olevia ministereitä siirtymään ministeriaitioon. Pyydän niitä edustajia, jotka haluavat esittää kysymyksen paikalla olevalle ministerille, ilmoittautumaan painamalla P-painiketta ja nousemalla seisomaan.

Jotta kyselytuntiin saadaan sisällytettyä mahdollisimman monta kysymystä, on toivottavaa, että kysymys kattaa kerrallaan vain yhden kysymyksen, joka kohdistuu yhdelle ministerille.

Välihuutoja ajatellen pyydän huomioimaan, etteivät ne häiritse varsinaista keskustelua.

Pöytäkirja PTK 31/2022 vp

Ministereille esitettiin seuraavat kysymykset:

2.1. Suullinen kysymys määrärahojen kohdentamisesta kriisiaikana (Mikko Lundén ps)

Suullinen kysymys SKT 48/2022 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Matti Vanhanen: Kysymyksiin. — Edustaja Lundén.

Keskustelu

16.02 **Mikko Lundén ps:** Kiitos, arvoisa herra puhemies! Valtiovarainministeri Saarikko totesi muutama päivä sitten, että jokaisen suomalaisen on varauduttava tinkimään elintä-sostaan tässä maailmantilanteessa. Suomen eduskunnan tärkein tehtävä on kuitenkin varmistaa, ettei tinkiminen ole suomalaisille kohtuutonta eikä epäoikeudenmukaista. Hallitus nimittäin nyt kohtelee suomalaisia epäoikeudenmukaisesti. Samaan aikaan, kun suomalaisia kehoitetaan varautumaan vyön kiristykseen, hallitus kohdentaa lisäresursseja muun muassa Afrikkaan, ilmastokehitysapuun — jopa tuplaten sen. Suomalaiset nuolevat näp-pejään, eikä helpotusta esimerkiksi kuljetusyrittäjille ja kansalaisille bensapumpulla näy. Arvoisa ministeri Saarikko, miksi ette leikkaa toissijaisista ja jopa haitallisista menoista ja kohdenna niitä tässä tilanteessa suomalaisten pärjäämiseen?

Puhemies Matti Vanhanen: Ministeri Saarikko.

16.03 **Valtiovarainministeri Annika Saarikko** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhe-mies! Ensiksi toivon, että myös kehitysyhteistyöstä vastaava ministeri Skinnari saa vastata tähän kysymyksessä olleeseen väitteeseen, joka liittyi näiden asioiden vastakkainasette-luun.

Hallitus teki linjauksia useampi viikko sitten, ja ne realisoituvat tuota pikaa eduskun-taan esityksiksi, jotka liittyvät tämän energianhinnan nousun vaikutuksiin kansalaisiin. Kohdistimme suurimmat ratkaisut nimenomaan työmatkaliikkujiin ja työmatkaliikenteen verovähennyksiin. Tämä on varmasti monen suomalaisen mielestä riittämätön ratkaisu, mutta se oli ensisijaisuusjärjestyksessä meille tärkein päätös.

Toinen iso kokonaisuus liittyy nyt kuljetusalaan, joka on väistämättä ahdingossa tällais-ten energianhintojen äärellä, varsinkin kun sopimushinnoittelussa tuo hintojen nousu ei kuljetuslalle vielä näy. Tätä ratkaisua hallituksen piirissä parhaillaan valmistellaan, mikä olisi nopeimmin vaikuttava ja tehokkain keino kuljetusalan tueksi.

Ymmärrän hyvin, että monen suomalaisen arki on tällä hetkellä kohtuuttoman vaikeaa taloudellisesti, ja siksi olen tyytyväinen, että esimerkiksi perusturvaa on tällä vaalikaudel-la paljon vahvistettu.

Puhemies Matti Vanhanen: Pyydän niitä edustajia, jotka haluavat esittää lisäkysymyk-siä, ilmoittautumaan painamalla V-painiketta ja nousemalla seisomaan. Katsotaan, jos myös ministeri Skinnari saisi tässä mahdollisuuden. — Edustaja Lundén.

Pöytäkirja PTK 31/2022 vp

16.05 Mikko Lundén ps (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa herra puhemies! Hallitus ei ole valmis peruuttamaan tuumaakaan maailman kunnianhimoisimmasta ilmastopolitiikastaan, ei edes silloin, kun Venäjän sotatoimet tuntuvat rajusti suomalaisten arjessa.

Monissa Euroopan maissa, viimeisimpänä Ruotsissa ja Saksassa, polttoaine- ja energiahintoja kompensoidaan suoraan kansalaisille ja veroja lasketaan, jotta hintakriisistä päästään yli. Tällainen on isänmaallista politiikkaa. Täällä ei ota selvää edes siitä, nostaako hallitus polttoainehintoja entisestään vai ei. Ilmastoministeri Kari Juuri sanoi, että jakeluvelvoitteen kiristys säilyy ja liikenteen päästökaupan valmistelu jatkuu. Ministeri Saarikko puolestaan sanoi, että jakeluvelvoitetta voisi ehkä alentaa väliaikaisesti. Ota tästä nyt sitten selvää.

Arvoisa ministeri Saarikko, milloin oikeasti autatte suomalaista ja kohdennatte maailmanparantamiseen menevät sadat miljoonat suomalaisille? [Jukka Gustafsson: Täällä elää maailman onnellisin kansa!]

Puhemies Matti Vanhanen: Ministeri Saarikko.

16.05 Valtiovarainministeri Annika Saarikko (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minulla on selvästi ollut väärä ymmärrys. Olen nimittäin käsittänyt niin, että perussuomalaisetkin ovat joutuneet tarkistamaan omaa linjaansa, joka on perustunut loputtomalle kritiikille hallituksen ratkaisusta satsata Suomen energiaomavaraisuuteen ja uusiutuviin energioihin. Nyt nimittäin on niin, että pelkästään vakava ilmastonmuutos ei ole tuohon keskeinen syy, vaan syynä on perusteltu tarve katkoa Suomen ja koko Euroopan energiariippuvuus Venäjästä. Ettekö te olekaan tästä tarpeesta samaa mieltä?

Nämä ovat nimittäin niitä ratkaisuja, joiden ääressä on vain pakko toimia. Siksi tämä hallitus kohdistaa tänä vuonna uusiutuvan energian investointeihin ja samalla Suomen omavaraisuuteen historiallisen paljon rahaa, ja me joudumme tekemään näitä ratkaisuja myös lisää, jotta me katkomme energiariippuvuuden Venäjästä — se on Suomelle strateginen ja tärkeä valinta. Onneksi työ tässä on hiukan vähäisempi urakka kuin monelle Keski-Euroopan maalle, ja tuo työ on onneksi Suomessa aloitettu hyvissä ajoin. Tämän politiikan takana on perusteltua seistä etenkin näinä aikoina, kun kyse on myös Suomen turvallisuudesta.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Purra.

16.07 Riikka Purra ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Monesta puolueesta on kuultu Ukrainan sodan syttymisen jälkeen, että tärkeysjärjestykset ovat menneet uusiksi. Perussuomalaisten sen sijaan ei ole tarvinnut muuttaa tärkeysjärjestyksiä — tällä hetkellä se nähdään erityisen hyvin.

Se, että valtiovarainministeri viittaa siihen, että esimerkiksi sinne Afrikan ilmastorahoi-
tukseen täytyy nyt lisätä rahaa eli uudelleenkohdentaa, kuten hallitus on sanonut, on nimenomaan pois jostakin muualta. Te teette poliittisia päätöksiä allokatiolla, jakamalla rahaa eri kohteisiin, tilanteessa, jossa Suomen omat kansalaiset kärvistelevät nousseiden hintojen kanssa, miettivät, miten he tulevat toimeen, kuljetusyrittäjät taistelevat kohonneiden hintojen kanssa, ruoantuotanto on kriisissä, epävarmuus kasvaa. Se, että te päätätte uudelleenkohdentaa Afrikan ilmastotoimiin lisää rahaa, on poliittinen valinta. Arvoisa valtiovarainministeri Saarikko, voisitteko nyt ilman virkakieltä vastata kansalaisille: Miksi hallitus

Pöytäkirja PTK 31/2022 vp

ei kykene peruuttamaan tällaisia päätöksiä tällaisissa oloissa? Miksi se ei kykene laittamaan tärkeimpiä asioita ensin?

Puhemies Matti Vanhanen: Ottaako ministeri Skinnari? [Oikealta: Se kysymys oli Saarikolle!]

16.08 Kehitysyhteistyö- ja ulkomaankauppaministeri Ville Skinnari (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Arvoisa edustaja! Olemassa olevat ilmastohaasteet eivät ole kadonneet minnekään, päinvastoin. On totta, että tämä hallitus ja itse asiassa suuri osa maailmasta Pariisin sopimuksella ja muilla sitoumuksilla ovat sitoutuneet siihen, että taistelemme ilmastomuutosta vastaan ja samalla taistelemme siitä, että ei synny nälänhätää ja ei synny pakolaisuutta. Minä luulen, että meillä on tässä, arvoisa edustaja, aivan yhteinen tavoite.

Ja toiseksi: Me emme ole laittaneet mitään uutta rahaa minnekään, päinvastoin. Me toimimme kehyksien sisällä, me teemme paljon sijoitusmuotoista toimintaa.

Ja kolmanneksi: tässä aukeaa valtavat mahdollisuudet suomalaisille yrityksille ja suomalaiselle työlle maakunnissa ympäri Suomea tehdä niitä ratkaisuja, joilla me elämme tulevaisuudessa ja joilla meidän lapsemmekin saavat leipänsä niistä yrityksistä. [Välihuutoja]

Puhemies Matti Vanhanen: Lisäkysymys, edustaja Savio.

16.09 Sami Savio ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallituksen on kiinnitettävä nyt huomio perusasioihin. Sen on muun muassa huolehdittava elintarviketuotantoketjun toimivuudesta. Polttonesteiden hintojen alentamiseksi on toistaiseksi luovuttava jake-luvelvoitteesta. Huoltovarmuuskokouksen johdon ja vastaavan ministerin on puolestaan varmistettava varmuusvarastojen riittävyys, jotta kevään 2020 virheet eivät toistu.

Arvoisa puhemies! Toivon lisäksi valtiojohdon tekevän jatkuvaa aktiivista taustatyötä Suomen Nato-jäsenyyden edistämiseksi. On myös aiheellista käynnistää irtautuminen jalkaväkimiinat kieltävästä Ottawan sopimuksesta. Venäjän kansalaisten Suomessa tekemät kiinteistökaupat on käytävä tarkoin läpi ja purettava tarpeen mukaan. Kaksoiskansalaisuuksia on tarkasteltava kriittisesti ja rajaturvallisuutta parannettava Venäjän tai Valko-Venäjän alueelta mahdollisesti lähetettävien siirtolaisvirtojen varalta. Kysyn: onko hallitus varautunut ja ryhtynyt näihin Suomen ja suomalaisten turvallisuutta parantaviin toimenpiteisiin?

Puhemies Matti Vanhanen: Pääministerin sijainen Saarikko.

16.11 Valtiovarainministeri Annika Saarikko (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustajan kysymys oli hyvin laaja. Yhdyn kuitenkin sen perusajatteluun: on keski-tyttävä nyt aivan ydinasioihin, ja niistä kaikkein tärkein on suomalaisten turvallisuus. Ja kyllä, hallitus työskentelee tämän eteen joka päivä, joka ikinen valtioneuvoston jäsen omalla vastualueellaan.

Ennen kaikkea tärkeintä on tietenkin nyt Puolustusvoimien määrärahojen riittävä turvaaminen tässä tilanteessa, mutta turvallisuus on paljon muutakin. Edustaja, nostitte esiin esimerkiksi suomalaisen ruoan ja energian. Olemme tehneet ratkaisuja siitä, miten maata-

Pöytäkirja PTK 31/2022 vp

loudelle kohdistetaan nyt hätäapuna valtion ratkaisuna akuutin kassakriisin vuoksi lisäeuroja, ja lisäksi tarvitaan markkinat, kauppa ja teollisuus mukaan. Energian osalta tulemme tekemään vastaavia päätöksiä, ja myös jakeluvaikeus hyvin monimutkaisena asiana on pöydällämme. Emme halua vaarantaa investointeja, joita siihen on liittynyt.

Tässä yhteydessä haluan myös lausua kiitoksen ulkoasiainvaliokunnan puheenjohtajalle, joka on omilla kannanotoillaan nähnyt tilanteen: vihreä siirtymä on nyt pakollinen. Tunnistan tämän kannanoton viisauden, johon myös hallituksen politiikka perustuu.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Antikainen.

16.12 Sanna Antikainen ps (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa herra puhemies! Moni Euroopan maa kompensoi kohonneita energian hintoja, viimeisimpänä Saksa. Se antaa kansalaisilleen 300 euroa sekä ylimääräisen 100 euron lapsilisän. Monet muutkin Euroopan maat tekevät tätä paitsi Suomi — siis te, hallitus.

Arvoisa puhemies! Milloin te, arvoisa hallitus, toimitte näin? Milloin te autatte suomalaisia ihmisiä? Oletteko valmiita esimerkiksi laskemaan polttoaineveroa tai esimerkiksi poistamaan dieselin käyttövoimaveron? Toivon nyt selkeitä vastauksia tähän hyvin yksinkertaiseen kysymykseen. — Kiitos. [Eduskunnasta: Kuultiin tiistaina, ettei ole keinoja!]

Puhemies Matti Vanhanen: Ministeri Saarikko.

16.13 Valtiovarainministeri Annika Saarikko (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitus Suomessakin on tehnyt päätöksiä energiahintojen nousun vuoksi. Niistä tärkein ja suurin ratkaisu on ollut verotukseen liittyvä työmatkavähennys autoa työmatkalla käyttävien suomalaisten arjen lisäeurojen turvaksi.

Mitä tulee esimerkkiinne Saksasta, moni maa on huomattavasti enemmän riippuvainen Venäjältä tuodusta energiasta, etenkin maakaasusta, myös kotitaloudet. Tuo hinnannousu on ollut noin kymmenkertainen. Meidän onnemme tässä muutoin hyvin vaikeassa tilanteessa on se, että energiaratkaisumme eivät ole perustuneet niin vahvaan riippuvuuteen Venäjästä eivätkä muutenkaan vaikkapa kotitalouksien osalta erityisesti maakaasuun.

Toinen seikka, joka on väistämättä todettava: Meidän valtiontaloutemme tilanne ei välttämättä ole laisinkaan niin hyvä kuin monen verrokkimaan, jotka kysymyksessä nostitte esiin. Taustalla on 15 miljardin velka koronasta. Näille kriisitoimille tuon vaikean ajan yli oli laaja tuki eduskunnassa. Emme ole sulkeneet pois jatkotoimia, mutta me etenemme kiireellisyysjärjestyksessä. Nyt pöydällä ovat kuljetusalan kysymykset.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Sankelo.

16.14 Janne Sankelo kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tällä vaikealla hetkellä on osattava priorisoida menoja. [Ben Zyskowiec: Tästä on kysymys!] Nyt tarvitaan panostuksia turvallisuuteen, huoltovarmuuteen ja ruoantuotannon turvaamiseen, ja kokoomus tukee näitä kokonaisuuksia, kunhan tulee järkeviä, perusteltuja esityksiä. [Ben Zyskowiec: Ja jostain pitäisi myös vähentää!]

Hallitukselta on tulossa esitys maataloustuotannon turvaamiseksi. Kansalaisten elintarvikkeiden saatavuus on turvattava kaikissa olosuhteissa. Tarvitaan markkinoiden omia toimia, huoltovarmuustukea ja energiaveron palautusjärjestelmän kehittämistä. Tämä järjes-

Pöytäkirja PTK 31/2022 vp

telmähän itse asiassa on hyvin oikeudenmukainen tapa tukea aktiiviviljelyä eli niitä viljelijöitä, jotka oikeasti tuottavat elintarvikkeita. Palautusjärjestelmä ei kuitenkaan tällä hetkellä kokonaisuudessaan toimi. Esimerkiksi maatalousurakointi ei kuulu tämän järjestelmän piiriin. Kysyisinkin: onko tarkoitus parantaa tätä järjestelmää myös tältä osin, jotta kasvukauden kylvöt voidaan toteuttaa?

Puhemies Matti Vanhanen: Ministeri Leppä.

16.15 Maa- ja metsätalousministeri Jari Leppä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Sankelo on asian ytimessä. Me viime viikolla päätimme hallituksessa tuosta paketista, jonka reunaehdot nyt sitten eilen komissio julkisti, sen, minkälaisin reunaehdoin koko Euroopassa näitä toimia huoltovarmuuden, ruoantuotannon, edellytysten turvaamisessa tehdään. Siellä on paljon joustoja asioissa, joihin me lähdimme alun alkaen näitä joustoja hakemaan, ja nyt meillä on tämä tieto, mitä ne ovat. Nyt meillä on viimeistelyssä tuon paketin yksityiskohdat, ja ne mainitsemanne toimenpiteet ovat kaikki harkinnassa.

Nyt en tässä kohdassa vielä voi sanoa, kun tuo valmistelu on kesken, mitä lopuksi valitaan, mutta siinä on kolme periaatetta: yksi on nopeus — nopeasti pitää myöskin saada nyt sitten rahat tilille — sitten ovat ne toimenpiteet, joita meillä nyt on käytössä, eli nykyiset mekanismit, joiden kautta se tapahtuu, ja kolmas on se, että se menee ruoantuotantoon. Ne ovat ne kolme periaatetta, joilla tämän yksityiskohtia valmistellaan, ja toivon mukaan pysymme sen lähiaikoina myöskin julkisesti kertomaan, mitä se sisällään pitää.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Niemi.

16.17 Veijo Niemi ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Minulta kysyttiin äskettäin, että jos on kriisi, eikö silloin maailmaa syleilevät asiat kannattaisi unohtaa ja keskittyä oman maan hyvinvointiin ja toimivuuteen. Suomi on moneen Euroopan maahan verrattuna hyvin laaja maa, ja siksi täällä tulee enemmän kuin muualla Euroopassa varmistaa edullisen polttoaineen saatavuus, jotta ihmisten ja tavaroiden liikkuminen onnistuu — sähköllä Suomen rekat eivät kulje. Arvoisa valtiovarainministeri, mitä sanon kuljetusyrittäjälle, joka kysyi minulta, eikö Suomen hallituksen pitäisi kriisiaikana tukea oman maan kulkemista ja kuljetusten huoltovarmuutta tekemällä kaikkensa, jotta polttoaine pysyy järkevän hintaisena, eikä keskittyä juuri silloin parantamaan maailmaa?

Puhemies Matti Vanhanen: Ministeri Saarikko.

16.17 Valtiovarainministeri Annika Saarikko (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnäkin kuljetusyrittäjille — sille, joka teille kysymyksen esitti, ja muille — voin kertoa, että hallitus valmistelee nyt näitä keinoja.

Yhtenä vaihtoehtona on keskittyä ratkaisemaan tämä jakeluvelvoitteen kautta väliaikaisella alentamisella. Se ei ole ongelmaton, koska aiheeseen liittyy myös paljon investointeja ja tärkeä tulevaisuuden suunta liikenteen päästöttömyydestä.

Toinen tapa on aikaisemmin koronakriisistä tutun kustannustuen kaltainen suora tuki yrityksille. Siinäkin olisi tärkeää kuitenkin huolehtia, että maksatus onnistuisi nopeasti.

Kolmas tapa on varmistaa, että tämä akuutti kassakriisi ei ole kaatamassa yrityksiä turhaan, ja myös lainavaltuuksien avulla auttaa yrityksiä.

Pöytäkirja PTK 31/2022 vp

Näitä keinoja me valmistelemme työ- ja elinkeinoministeriön ja muiden ministeriöiden kanssa, ja varautumisen ministerityöryhmä tätä kokonaisuutta käsittelee.

Mutta, hyvä edustaja, osuutenne ”maailman syleilystä”: Tämä kaikki on edessämme juuri siksi, että tämä Suomi ei ole saari vaan meihin vaikuttavat maailmanmarkkinahinnat öljyssä ja muualla energiassa, ja me emme ole myöskään yksin, vaan Ukrainan hätä on myös meidän hätämme. Maailmaa syleilevää, oikeaa politiikkaa on auttaa Ukrainaa ja myös sieltä pakenevia ihmisiä. [Ben Zyskowicz: Hyvä, ja mistä vähemmän tärkeästä te siten säästätte?]

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Kotiaho.

16.19 Jouni Kotiaho ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies... [Puhuja aloittaa puheenvuoron mikrofonin ollessa suljettuna]

Puhemies Matti Vanhanen: Mikrofon.

No niin, kuuluuko nyt?

Arvoisa puhemies! Hallituksella onneksi on nyt ajatus muuttumassa huoltovarmuuden varmistamiseksi, hyvä niin. Mutta nämä ovat vain puheita, eivät tekoja.

Kuljetuselinkeinosta on puhuttu — nyt otan sen esimerkiksi — sen jatkumisen varmistamisesta. Puut ja turpeet jäävät ajamatta ja hakkeet tekemättä, jos ei päätöksiä tehdä nopeasti. Nyt tarvitaan kiireisiä tekoja eikä vain suunnitelmia ja puheita. Tuleeko nopeita päätöksiä, ministeri Lintilä? — Kiitos.

Puhemies Matti Vanhanen: Lintilä.

16.20 Elinkeinoministeri Mika Lintilä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Niin kuin tässä salissa on useamman kerran käyty läpi, kyllä tämä tilanne tiedostetaan hyvin ja päätöksiäkin tulee. Ja tietysti niitten tekninen toteutus kestää, se vaatii sen oman aikansa, mutta sen sanon suoraan, että ei ole olemassa mitään yhtä helppoa keinoja. On viitattu jakeluvaikeuteen, että sitä kautta tuotaisiin ratkaisu tähän tilanteeseen. Ei se tule kompensoimaan tätä tilannetta, mitä näitten hintojen nousun kannalta on tapahtunut. [Juha Mäenpää: Verot pois!]

Ainut sellainen, voisiko sanoa, tilanteeseen nopeasti vaikuttava tekijä olisi se, että ne yhtiöt, joilla ei ole kuljetussopimuksessa indeksitarkistusta hintojen osalta — vetoaisin hyvin vahvasti siihen osapuoleen — ottaisivat sopimukseen tämän mukaan. Meillä taitaa olla noin 60 prosenttia yrityksistä, joilla on sopimuksissa indeksiehto, mutta liian moni on ilman sitä. Ja hyvin vakavasti vetoan näihin yhtiöihin, että ottakaa indeksiehto sopimukseen.

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.2. Suullinen kysymys hallituksen kehysneuvotteluista (Kai Mykkänen kok)

Suullinen kysymys SKT 49/2022 vp

Pöytäkirja PTK 31/2022 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Matti Vanhanen: Seuraava kysymys, edustaja Mykkänen.

Keskustelu

16.21 Kai Mykkänen kok: Arvoisa puhemies! Venäjän hyökkäyssota Ukrainassa huolestuttaa jokaista suomalaista. Turvallisuus on nyt asetettava etusijalle. Maanpuolustuksen menot on asetettava korkeammalle tärkeysjärjestyksessämme, myös valtion budjetissa. Samalla vahva julkinen talous on osa yhteiskunnan kokonaisvarautumista, taloudellista kriisivalmiutta. Valtiovarainministeri Saarikko sanoi Helsingin Sanomissa, että ”nyt ei ole oikein avata velkahanoja monella rintamalla tai suhtautua avokätisesti kaikkiin menotarpeisiin”. Juuri näin.

Kysyn: Miten hallitus toteuttaa puolentoista viikon päästä kehysriihessään panostuksen Ukrainan sodan aiheuttamiin tarpeisiin ilman, että velkahanat — valtiovarainministerin sanoin — avataan kaikilla rintamilla? Aiotteko harrastaa vaikeita mutta vastuullisia valintoja, jotta panostukset riittävät Suomen turvallisuuteen tänään mutta myös tulevina vuosina, tulevilla kriiseillä?

Puhemies Matti Vanhanen: Ministeri Saarikko.

16.23 Valtiovarainministeri Annika Saarikko (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen täysin samaa mieltä edustaja Mykkäsen kanssa siitä, että hyvä taloudenpito on osa turvallisuuttamme, ei vain tänään vaan myös huomenna. Me tulemme tekemään talouspäätöksiä pitkälle aikavälille julkisen talouden suunnitelmassa, mutta joudumme myös tekemään lisätalousarvion, joka ylittää aiemman arviomme johtuen juuri niistä akuuteista, nopeista pyynnöistä, joita vaikkapa suomalaiset kunnat esittävät odottaessaan apua pakolaiskysymyksen ratkaisemiseen tai mitä Puolustusvoimat pyytävät meiltä nopeina lisäratkaisuin, tai vaikkapa täällä jo aiemmin esiin nostetuista maatalouden tai kuljetusalan kysymyksistä.

Mikä on sitten arvo- ja tärkeysjärjestys ja velan tilanne? Suomi on velkaantunut yli kymmenen vuotta putkeen. Vain Sipilän hallituskauden loppusuoralla päädyimme tilanteeseen, jossa menot ja tulot olivat tasapainossa. Sen jälkeen korona on velkaannuttanut meitä 15 miljardilla, ja joka ikinen vuosi olemme joutuneet tilanteeseen, jossa menot ja tulot eivät ole tasapainossa. Olemme tehneet alijäämäisiä ratkaisuja, ja näin joudumme tekemään myös ensi vuonna. Ja tuo tilanne heikkenee entisestään näiden turvallisuuden ja huoltovarmuuden menojen vuoksi. Mutta ei, me emme päädy samanlaiseen tilanteeseen kuin korona-aikana, jolloin yhteiskuntaa tuettiin laajalla rintamalla. Nyt ytimessä on turvallisuus ja varautuminen.

Puhemies Matti Vanhanen: Pyydän niitä edustajia, jotka haluavat esittää lisäkysymyksiä tähän aiheeseen, ilmoittautumaan painamalla V-painiketta ja nousemalla seisomaan. — Edustaja Mykkänen.

16.24 Kai Mykkänen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Te, valtiovarainministeri Saarikko, hieman kiersitte kysymystäni. Puhuitte lisätalousarviosta, joka on ym-

Pöytäkirja PTK 31/2022 vp

märrettävä kiireellisiin, välttämättömiin tämän vuoden menoihin. Kehysriihessä päätöksenteko koskee ensi vuotta ja seuraavia kolmea vuotta.

Puhutte usein vastuusta ja valinnoista. Samaan aikaan käytännössä allekirjoititte jo vuosi sitten menokehysten rikkomisen miljardilla eurolla, lisävelalla. Tämän vuoden aloititte lisäbudjetilla, joka lisäsi velkaantumista edelleen puolella miljardilla. Pahoin pelkään, että olette aika lailla mahdollottoman edessä, jos ja — ymmärsin näin — kun lupaatte, että korotetut menokehykset pidettäisiin tuleville vuosille ja akuutit menot hoidetaan tämän vuoden puitteissa. Hallitusrivistönne on puhunut jo yli miljardin euron verran menolisäyksistä. Voitteko nyt todeta, kuinka paljon aiotte lisätä ensi vuoden menoja nyt voimassa olevien kehysten lisäksi? Vai voimmeko luottaa, että pysytte vastuullisina?

Puhemies Matti Vanhanen: Ministeri Saarikko.

16.25 Valtiovarainministeri Annika Saarikko (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hyvä, että esititte tämän kysymyksen uudelleen, jos en ollut vastauksessani tarpeeksi selkeä. Aloitetaan uudestaan.

Lisätalousarvio: Eli tämän vuoden budjetin osalta me joudumme tekemään nopeita ratkaisuja, kuten vaikkapa täällä esiin nostettujen maatalouden, pakolaisten tai Puolustusvoimien vuoksi. Mutta esimerkiksi Puolustusvoimien tarpeet eivät lopu tähän vuoteen, vaan olemme saaneet esityksiä, jotka kasvattavat menotarpeita myös tuleville vuosille, ja ne koskevat julkisen talouden suunnitelmaa pidemmälle aikavälille. Me joudumme rakentamaan kehukseen poikkeuslausekkeen näistä turvallisuuteen ja varautumiseen liittyvistä menoista. Mutta se ei tarkoita, että ikään kuin aiemmat sitoumukset vaikkapa siitä, että me tulemme tekemään myös pysyviä menosäästöjä, etteikö niistä pidetä kiinni.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Multala.

16.26 Sari Multala kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On hyvä kuulla, että hallitus on ymmärtänyt myös taloudellisen kriisinkestävyys merkityksen. Äskeisessä kysymyksessä käsiteltiin priorisointia ja kansalaisten ostovoimaa. Niistä tulee jatkossakin pitää huolta. Vielä viime vuonna, viime vuoden loppupuolella, valtiovarainministeri Saarikko, esititte, että hallituskauden lopulla voisi olla paikka laskea ansiotuloverotusta. Tämä olisi yksi tapa huolehtia kansalaisten ostovoimasta ja samanaikaisesti myös helpottaa yritysten kustannuksia palkkaveron alentamisen kautta. Onko tämä keino edelleen hallituksen pöydällä myös kehysriihessä?

Puhemies Matti Vanhanen: Ministeri Saarikko.

16.27 Valtiovarainministeri Annika Saarikko (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Äsken vaaditte, että pitää olla taloudessa todella tiukka, ja nyt kysytte, tulisiko kuitenkin kansalaisille veronalennuksia. Täällä kuului äsken joku välihuutelu, olisiko hallituksen ratkaisu, että verot vain pois. Se ei valitettavasti voi olla minkään hallituksen ratkaisu. Tällaisessa pohjoismaisessa hyvinvointimallissa ei voi jättää kaikkia veroja pois, koska tämä perustuu siihen, että tulotasojen mukaan ihmisiä verotetaan ja sillä tätä yhteistä hyvinvointia rahoitetaan — myös turvallisuutta ja varautumista.

Pöytäkirja PTK 31/2022 vp

On kohdistunut paljon pyyntöjä verotuksen alentamiseen bensatankilla tai palkkapussissa, ja kaiken taustalla leijuu ja väijyy vakava inflaatoriski, joka näkyy nyt jo kauppojen hyllyilläkin. En ole sulkenut pois tätäkään kysyjän esittämää ratkaisua, mutta samalla on hyvä muistaa, että verotuloja pitää myös kerryttää, jotta tähän kaikkeen turvallisuuteen ja varautumiseen on varaa. Ajatus siitä, että me voisimme pitää kiinni kaikesta vanhasta, ei ole nyt mahdollinen, kun maailma muuttui helmikuun lopulla aivan järjestyttävällä tavalla, ja sillä on heijasteensa myös talouteen. Isoin riski liittyy pitkittyneeseen korkeaan inflaatioon ja hiipuvaan talouskasvuun. Näitä yritämme kaikin mahdollisin tavoin välttää.

Puhemies Matti Vanhanen: Pyydän sekä kysyjä että vastaajia pitäytymään minuutin puheenvuoroissa. — Edustaja Sjöblom.

16.29 Ruut Sjöblom kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Maamme julkinen talous on vaikeassa tilanteessa: huoltosuhteemme heikentyy koko ajan, ja velkaantuminen on kestäättömällä tasolla. Kestävä keino julkisen taloutemme vahvistamiseksi on työllisyyden kasvattaminen. Työpaikkojen luomiseksi ja säilyttämiseksi tarvitaan paljon erilaisia toimia. Yksi keskeisimmistä olisi paikallisen sopimisen laajentaminen koskemaan kaikkia yrityksiä.

Euroopassa on sota, pandemia on kurittanut maatamme kaksi vuotta. Kannan suurta huolta maamme yrityksistä. Yritysten edellytyksiä vastata tällaisiin vaikeisiin akuutteihin kriiseihin on parannettava, ja paikallinen sopiminen olisi yksi tällainen keino.

Kysynkin: mitä toimia hallitus aikoo tehdä paikallisen sopimisen edistämiseksi?

Puhemies Matti Vanhanen: Ministeri Haatainen.

16.30 Työministeri Tuula Haatainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kannattaa muistaa, että työllisyysaste tällä hetkellä on korkeammalla kuin se koskaan on ollut, eli hallituksen talouspolitiikka on edistänyt sitä, että yritykset pärjäävät. Suomeen on tehty investointeja — valtavia investointeja ihan tässä lähimenneisyydessä — ja tämä tuo sitä uutta uskoa tulevaisuuteen ja myös työtä.

Myös työllisyystoimia on tehty. Paikallinen sopiminen on hallituksen listalla, se on siellä työryhmässä, jossa kolmikantaisesti tätä käydään läpi. Tiedän, että oppositiopuolueen omissa laskelmissa on arvioitu tälle mittavat työllisyysvaikutukset, mutta niitä ei ole valtiovarainministeriö pystynyt todentamaan. Sen sijaan tämä hallitus on toteuttanut työllisyystoimia enemmän kuin edeltävä hallitus, ja ne on myös valtiovarainministeriön puolesta todennettu. Mutta paikallinen sopiminen etenee, kun siinä päästään eteenpäin yhteisen ymmärryksen kautta, ja työehtosopimusjärjestelmä on se, johon sen pitää pohjautua.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Puisto.

16.31 Sakari Puisto ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kaikki varautuminen on tehtävä, oli kyse sitten kansallisen maanpuolustuksen vahvistamisesta, varautumisesta hybridioperaatioihin tai, oman näkemykseni mukaan, myös Nato-jäsenyyden valmistelusta.

Tästä taloudellisesta puolesta, nyt kun kehysriihi ja julkisen talouden suunnitelman tarkastelu lähestyvät: ruoan ja energian hinnat ovat nousseet vahvasti. Toisaalta inflaatiota

Pöytäkirja PTK 31/2022 vp

ovat ajaneet toimitusketjujen kapeikot, ja taustalla on sitten epätavanomaista rahapolitiikkaa eliikkä pitkään jatkuneita nollakorkoja ja määrällistä elvytystä ja myös avokätistä fiskaalipolitiikkaa. Kun tätä kaikkea tarkastelee, tulee sellainen ajatus, että tässä on aika paljon epävarmuutta ilmassa ja tämä ei välttämättä ole ihan tilapäistä tai ihan ohimenevää ilmiötä.

Nyt kun kehysriihi lähestyy, miten te oikein lähestytte tätä epävarmuutta julkisen talouden suunnitelmassa siten, että nimenomaan meidän taloudellinen kokonaisturvallisuus varmistetaan?

Puhemies Matti Vanhanen: Ministeri Saarikko.

16.32 Valtiovarainministeri Annika Saarikko (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Erittäin laadukas analyysi tästä vaikeasta tilanteesta. On kyllä myönnettävä, että tätä julkisen talouden suunnitelmaa, Suomen talouden reunaehtoja tuleville vuosille, rakennetaan nyt poikkeuksellisen sumuisassa tilanteessa. Samaan aikaan, niin kuin kollegaministeri Haatainen kertoi, meillä on historiallisen hyvä työllisyystilanne — se on auttamassa meitä, että tilanne on myönteinen. Samoin meillä on hyvä talouskasvu: meillä on ollut paljon investointeja, ja olemme saaneet Suomea liikkeelle koronakriisin jälkeen. Mutta toisaalta meillä on yhä koronan varjo, siitä tuleva hoitovelka ja 15 miljardin velka taustalla.

Tästä eteenpäin katsoen on tärkeää huomata, että ei riitä pelkästään se, että me pidämme huolta taloudesta ja menoista, vaan myös talouskasvusta on pidettävä nyt huolta. Olisi suuria hulluutta tinkiä niistä suunnitelmista, joilla on laaja eduskunnan yhteinen tuki, jotka liittyvät vaikka tutkimukseen ja kehitykseen panostamiseen. Ne lisäävät tuottavuutta ja luovat myös pohjimmiltaan onnistuessaan uutta työtä. Sillä reseptillä Suomi on noussut aiemmin, ja samaa tämä hallitus on ajatellut kokeilla.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Häkkänen.

16.33 Antti Häkkänen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jokainen valtio joutuu nytten miettimään turvallisuus- ja myös talouspolitiikkansa vähän uusiksi. Pienet valtiot joutuvat vastaamaan näihin uusiin haasteisiin — ovat ne sitten ilmastopolitiikkaa, väestöpolitiikkaa tai turvallisuutta — sen kansantalouden kantokykynsä puitteissa, mikä heillä kullakin on.

Nyt se kysymys kuuluu, kun hallitus kokoontuu viimeiseen kehysriiheen, että mikä on se perintö, jonka te nyt jätätte tässä talouspolitiikassa tuleville vuosille, koska kaikki tiedostavat sen, että heikentyvä ja rapautuva talouskehitys on viime kädessä myös turvallisuusongelma. Ja nyt tämä hallitus on rakentanut pysyvän velkaantumisen varaan myös ihan normaaliajan ohjelmansa, ei pelkästään siis koronakriisin tai Venäjä-kriisin osalta.

Sen takia kysymykseni valtiovarainministerille on: aiotteko te nyt vihdoinkin tehdä jonkun uskottavan ohjelman, jolla tämä Suomen talouden rapautuminen tuleville vuosille estetään?

Puhemies Matti Vanhanen: Ministeri Saarikko.

16.34 Valtiovarainministeri Annika Saarikko (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Joudun kyllä toteamaan, edustaja Häkkänen — kun te itsekin korostitte, että turval-

Pöytäkirja PTK 31/2022 vp

lisuus on tärkeää — että kyllä se tarkoittaa nyt lisäeuroja, joita me joudumme käyttämään tässä tilanteessa varautumiseen ja myös tulevina vuosina, ja Puolustusvoimat ja koko maanpuolustus ovat laajasti ymmärrettynä tämän ytimessä.

Kysytte aivan oikein, että ”millaisen perinnön olette jättämässä”. Ensinnäkin tätä hallituskautta on vielä jäljellä, ja aika vaiherikkaita käänteitä on mahtunut menneisiin vuosiin. Tuntuu mahdottomalta ennustaa vuoden päähän, miltä Suomen tilanne näyttää, mutta tästä tilanteesta rohkenen sanoa. Olemme jättämässä tilanteen historian korkeimmilla työllisyyden luvuilla. Suomessa on ennätysmäärä työtä ja työntekijöitä. [Perussuomalaisten ryhmästä: Ja velkaa!] Meillä on erittäin ennustettava ja hyvä veropolitiikka myös yritysten näkökulmasta. Yritysten verotusta ei ole tällä vaalikaudella kiristetty. Kyllä, meidän jälkeemme jää alijäämäinen talous niin kuin monella, monella hallituksella tällä vaalikaudella, ja se johtuu 15 miljardin koronavelasta, jota kokoomuskin oppositiossa on ymmärtääkseni ollut tukemassa. [Ben Zyskowicz: Eikö mistään muusta?] Ja kaikkein tärkeimpänä haluan jättää perinnöksi kestäväen talouskasvun, joka on ainut lääke Suomen hyvinvoinnille pitkällä aikavälillä. [Ben Zyskowicz: Johtuuko kaikki velka koronasta?]

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Rydman.

16.36 Wille Rydman kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Venäjän raakalaismainen hyökkäys Ukrainaan on synnyttänyt tarvetta määrätyille lisämenoillemme, joihin hallitus on hyvin tarttunutkin. On tarvetta tukea Ukrainaa, on tarvetta panostaa Puolustusvoimiin, omaan puolustuskykyymme, ja on tarvetta auttaa myöskin kuntia tilanteessa, jossa Ukrainasta aiheellisesti sotaa pakenevia pakolaisia tulee.

Samaan aikaan on kuitenkin ymmärrettävä se, että taloudellinen kantokyky on myöskin merkittävä tekijä yhteiskunnan kriisivalmiuden ylläpitämisessä, ja tällöin tullaankin siihen kysymykseen, millä tavoin menoja tullaan priorisoimaan. Luotan siihen, että hallitus pysyy lupauksissaan, mitä tulee Ukrainan tukemiseen, Puolustusvoimiin panostamiseen jne. Mutta nyt hallitus joutuu valitsemaan, murtaako se jälleen kerran menokehykset vai onko sillä valmiutta peruuttaa niissä hallitusohjelman määräämissä lisämenoissa, joita se nyt on toteuttamassa.

Murratteko mieluummin menokehykset vai oletteko valmiita harkitsemaan jo suunniteltuja menoja uudelleen?

Puhemies Matti Vanhanen: Ministeri Saarikko.

16.37 Valtiovarainministeri Annika Saarikko (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Sanon tässä kohdin jo aivan reilusti, ja toivon, että kokoomus kertoo sitten myös hyvin suorasanaisesti oman vaihtoehkonsa, [Ben Zyskowicz: Totta kai!] miten te tulevien vuosien suunnitelmaan asettaisitte sisään kaikki ne pyynnöt, joita Puolustusvoimat ja Raja, pakolaistilanne, huoltovarmuus ja varautuminen tälle maalle asettavat. Toivon, että tämän kysymyksen äärellä, edustaja Rydman, te olette sitten myös itse valmis vastaamaan, miten te tämän toteuttaisitte ajassa, jolloin hintojen korkeus on heikentämässä suomalaisten pienituloisten elämää erittäin vaikealla tavalla.

Olen erityisen tyytyväinen, että me olemme kohdistaneet perusturvaan parannuksia. Se on ollut oikeaa politiikkaa, joka näkyy heikompiensaisten kansalaisten elämässä nyt turvana näin poikkeuksellisen vaikeana aikana.

Pöytäkirja PTK 31/2022 vp

Ja vielä siihen, mitä on puhetta hallituksen perinnöstä: kaikkein tärkein perintö sittenkin — palaan vielä edustaja Häkkäsen kysymykseen — on se, että tässä maassa historiallisen monella työikäisellä ihmisellä on työtä. Se on paras perintö, minkä mikään hallitus tässä maassa voi jättää.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Zyskowicz.

16.38 **Ben Zyskowicz kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tämä hallitus ei kykene laittamaan asioita tärkeysjärjestykseen. Kaikki lisäpanostukset hyviin tarkoituksiin, niin kuin näihin, mitä äsken luettelitte, perusturvaan ja nyt Venäjän aiheuttamassa tilanteessa maanpuolustukseen, huoltovarmuuteen, kaikki — kaikki — rahoitetaan lisävelalla.

Kun tulee uusia tärkeitä tarpeita, niin asioiden tärkeysjärjestykseen laittaminen tarkoittaa sitä, että jostain vähemmän tärkeästä vähennetään, [Välihuutoja vasemmalta] ja siihenhän tämä vasemmistohallitus ei kykene. Te ette kykene vähentämään mistään mitään. Ai niin, pahennatte hoitajajonoja leikkaamalla hitusen Kela-korvauksista — onneksi olkoon. Mutta mitään todellisia säästöjä ette pysty tekemään.

Nyt maatalous saa 300 miljoonaa — hyvä. Kunnat saavat pakolaisten vastaanottamiseen — hyvä. Te peruutatte tiedeleikkaukset — hyvä. Millä säästöillä nämä kompensoitte, vai tehdäänkö nämäkin velaksi?

Puhemies Matti Vanhanen: Ministeri Saarikko.

16.39 **Valtiovarainministeri Annika Saarikko** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitus sopi viime keväänä kehysriihessään, että vuodelle 23 ja siitä eteenpäin kohdistetaan myös pysyviä menosäästöjä, ja nuo ovat edelleen hallituksen ohjelmassa. Näin tullaan toimimaan ensi vuodenkin osalta siitä huolimatta, että tilanne on muuttunut. Mutta on syntynyt myös samanaikaisesti uusia erittäin mittavia menolisäystarpeita, joita tulkitseen edustaja Zyskowiczinkin puheenvuorossaan tukevan, vaikka samalla nostatte esiin, että jostain vähemmän tärkeästä voisi luopua. [Ben Zyskowicz: Eikö totta?] Nämä ovat politiikan vaativia arvovalintoja; niitä joutuu tekemään myös tämä hallitus toteuttaessaan menosäästöjä.

Edustaja Zyskowicz: tiedän, että tämä on hallituksen kyselytunti, ja vastaan kaikkeen, mitä kysytte, mutta näillä puheenvuoroilla toivon, että te, kokoomus, tarkkaan harkitsette nyt oman linjanne. Mitä te vaaditte, kun te puhutte jostain vähemmän tärkeästä? Olisitteko te esimerkiksi valmiita tekemään nyt sosiaaliturvaleikkauksia tällaisen hintojen nousun aikana? Tätä kysyn teiltä vakavalla mielellä.

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.3. Suullinen kysymys Ukrainasta paenneiden majoittamisesta (Sari Essayah kd)

Suullinen kysymys SKT 50/2022 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Matti Vanhanen: Seuraava kysymys, edustaja Essayah.

Pöytäkirja PTK 31/2022 vp

Keskustelu

16.41 **Sari Essayah kd:** Arvoisa puhemies! Sisäministeriön arvion mukaan Ukrainasta sotaa pakenevia ihmisiä saapuu Suomeen jopa lähes 80 000, ja määrä voi olla ehkä tätäkin suurempi. Näillä tulijoilla on oikeus asua vastaanottokeskuksissa, joitten kapasiteettia nyt ollaan kiireen vilkkaa sitten kasvattamassa. Kuitenkin meillä tällä hetkellä — niin kunnilla, yrityksillä, yhteisöillä, seurakunnilla kuin myöskin yksityishenkilöillä — on käytössään paljon tyhjiä kiinteistöjä, jotka voitaisiin hyvin nopealla aikataululla ottaa asumiskäyttöön. Ja olemme kuulleet, että hallituksessa on keskusteltu siitä, että voitaisiin kuntien kautta korvata näitten kiinteistöjen käyttöönottoa pakolaisia varten. Haluaisimme kuulla, onko tällainen suunnitelma olemassa ja missä vaiheessa näitä päätöksiä ollaan tekemässä, koska on tärkeää huomata se, että jos nämä olemassa olevat kiinteistöt saataisiin nopeasti käyttöön, niin se vähentäisi sitten painetta myöskin näitten uusien vastaanottokeskusten perustamiseen ja lisäkapasiteetin kasvattamiseen sitä kautta.

Puhemies Matti Vanhanen: Ministeri Mikkonen.

16.42 **Sisäministeri Krista Mikkonen** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Todelakin, tuo kuukausi sitten alkanut julma sota on aiheuttanut tilanteen, että Ukrainassa on jo yli kymmenen miljoonaa joutunut jättämään kotinsa. Se on neljäsosa Ukrainan asukkaista. Heistä iso osa on siellä Ukrainassa, maan rajojen sisällä, mutta yhä useampi, jo lähes neljä miljoonaa, on lähtenyt maan rajojen ulkopuolelle, ja emme vielä edes tiedä, miten tämä sota jatkuu ja kuinka moni joutuu pakenemaan.

Euroopan maat, kuten Suomi, ovat valmistautuneet ottamaan pakolaisia vastaan, ja minusta on hienoa se, että nimenomaan kunnat ovat olleet aktiivisia. Me haluamme nimenomaisesti, että mahdollisimman moni pakolainen pystyisi asettumaan jonnekin kuntaan, ja me olemme kuntien kanssa käyneet tiivistä keskustelua, että löydämme sen oikean mallin. Ja ymmärtääkseni nyt, toivottavasti jo huomenna, saamme tämän mallin valmiiksi, niin että kunnat voivat asuttaa pakolaisia omiin vapaana oleviin kiinteistöihinsä ja sitä kautta myös tänne tulevat sotapakolaiset paremmin pääsevät mukaan meidän yhteiskuntaan ja pääsevät vaikka heti tarttumaan töihin.

Puhemies Matti Vanhanen: Lisäkysymys, edustaja Essayah.

16.43 **Sari Essayah kd** (vastauspuheenvuoro): Kiitoksia, arvoisa puhemies! Tämä on varmasti tervetullut tieto sinne kuntiin ja varmasti auttaa myöskin näitä ihmisiä nopeammin sopeutumaan näitten kovien kohtaloitten jälkeen.

Tilapäisen suojelun perusteella Ukrainasta tulevilla lapsilla on oikeus perusopetukseen, mikä on tärkeää, mutta ei kuitenkaan sitten varhaiskasvatukseen. Jos ajatellaan lasten ja perheitten kannalta, niin kyllähän myös pääsy varhaiskasvatukseen olisi äärimmäisen tärkeää. Se esimerkiksi auttaisi huoltajia sitten hakeutumaan työmarkkinoille, mihin heillä on myöskin oikeus. Onko hallitus ensinnäkin tietoinen nyt tästä epäkohdasta, että varhaiskasvatusta ei olla kunnille tällä hetkellä korvaamassa, ja aiotteko tähän asiaan puuttua? Olisi äärimmäisen tärkeää, että myöskin varhaiskasvatus saataisiin kuntoon näitten lasten kohdalla.

Pöytäkirja PTK 31/2022 vp

Puhemies Matti Vanhanen: Ministeri Andersson.

16.44 **Opetusministeri Li Andersson** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Juuri kuten kysyjä toteaa, Suomi taitaa olla ainoa Pohjoismaa, joka ei takaa oikeutta varhaiskasvatukseen turvapaikkaa hakeville lapsille tai tilapäisen suojelun piirissä oleville lapsille eli sellaisille, joilla ei ole kotikuntaa täällä. Olemme kyllä tästä epäkohdasta tietoisia, ja parhaillaan käydään keskusteluja siitä, että hallitus haluaa kannustaa kuntia huolehtimaan myöskin alle kouluikäisten lasten palveluista, ja valmistellaan tapoja, joilla korvataan tästä syntyviä menoja kunnille. Sen lisäksi pohditaan myöskin mahdollisuutta esimerkiksi tehdä väliaikaista muutosta lainsäädäntöön, jolla myöskin voidaan taata ihan laissa oikeus varhaiskasvatukseen näille lapsille.

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.4. Suullinen kysymys Ukrainasta paenneiden auttamisesta (Harry Harkimo liik)

Suullinen kysymys SKT 51/2022 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Matti Vanhanen: Seuraava kysymys, edustaja Harkimo.

Keskustelu

16.45 **Harry Harkimo liik:** Arvoisa puhemies, ärade talman! Niin kuin Essayah sanoi, ukrainalaisia on tulossa nyt jopa 80 000 Suomeen, ja kaikki ovat varmasti samaa mieltä, että heidät pitää ottaa vastaan. Arvoisa ministeri, oletteko tehneet minkäänlaista kustannusarviota, paljonko tämä tulee maksamaan? Ja oletteko pitäneet huolta siitä, että ukrainalaiset saavat asianmukaisen terveydenhuollon, niin kuin korona- ja tuberkuloosirokotukset?

Puhemies Matti Vanhanen: Ministeri Mikkonen.

16.46 **Sisäministeri Krista Mikkonen** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Todella me emme vielä edes tiedä, kuinka paljon joudutaan Ukrainasta sotaa pakenemaan ja kuinka paljon meille tänne Suomeen tulee sotapakolaisia, ja sen takia tietysti on vaikeaa vielä arvioida tarkkoja kustannuksia sen osalta.

Me pyrimme löytämään sujuvia ja joustavia keinoja, jotta voimme auttaa mahdollisimman nopeasti. Tämän tilapäisen suojelun myötä tänne tulevat sotapakolaiset ovat oikeutettuja terveydenhuoltopalveluihin, ja kunnalle sitten näistä tietysti korvaamme, kun he niitä käyttävät. Meillä on paljon yksityiskohtia tullut eteen. Nämä rokotuskysymykset ovat yksi: miten me turvaamme tänne tulevien rokotukset? Ja itse asiassa aina, kun eteemme näitä tulee, kysymys kerrallaan koetamme löytää niitä sujuvia ja joustavia ratkaisuja, jotta pystymme yhdessä ratkaisemaan tämän tilanteen. Ukrainalaiset tarvitsevat meidän apuamme. Mitä paremmin pystymme heitä auttamaan, mitä paremmin me saamme heidät mukaan suomalaiseen yhteiskuntaan, sen parempi tulevaisuus sekä meillä että heillä on.

Pöytäkirja PTK 31/2022 vp

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.5. Suullinen kysymys ukrainalaisten auttamisesta (Ano Turtiainen vkk)

Suullinen kysymys SKT 52/2022 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Matti Vanhanen: Seuraava kysymys, edustaja Turtiainen.

Keskustelu

16.47 **Ano Turtiainen vkk:** Kiitos, arvoisa puhemies! Suomi ja suomalaiset ovat auttaneet ja auttavat edelleen sotaa pakenevia ukrainalaisia. Se on hyvä asia, ja näin kuuluukin tehdä. Suomi on tukenut Ukrainaa myös lähettämällä sinne aseita ja muuta sotamateriaalia. Sotapropagandasta johtuen emme voi tietää, mitä Ukrainassa todellisuudessa tapahtuu. On jopa levinnyt väitteitä, että siellä ammuttaisiin omia. Kysyn ulkoministeriltä: onko Suomella valmiina jokin meriselitys sen varalle, jos paljastuukin, että Ukrainan johto onkin itse syyllistynyt sotarikoksiin? — Kiitos. [Välihuutoja]

Puhemies Matti Vanhanen: Ministeri Haavisto.

16.48 **Ulkoministeri Pekka Haavisto** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnäkin Suomi seuraa hyvin tarkkaan muiden Euroopan unionin maiden kanssa sitä, tapahtuuko alueella sotarikoksia ja minkälaisia siellä tapahtuu. Nyt meidän tietojemme mukaan nimenomaan monet näistä siviiliväestöön kohdistuneista iskuista, joihin Venäjä on syyllistynyt, ylittävät sotarikoksen kriteerit. Olemme näissä asioissa yhteydessä sekä YK:hon että kansainvälisiin järjestöihin. Etyjin puitteissa on käynnistetty myöskin niin sanottu Moskovan mekanismi, jolla voidaan tutkia tämän tyyppisiä asioita, ja Suomi on mukana näissä selvityksissä.

Edustaja Turtiainen, viittasitte siihen, että tiedämmekö tilanteen kentällä. On erittäin tärkeää, että muodostamme siitä monipuolista kuvaa. Sotapropagandaa ja väitteitä, virheellisiäkin väitteitä, tulee eri suunnista. Pyrimme niitä tarkistamaan. Me olemme luottaneet hyvin paljon muun muassa kansainvälisen Punaisen Ristin arvioihin, kun se on pyrkinyt luomaan humanitäärisiä käytäviä niistä kaupungeista, joita venäläiset joukot ovat piirittäneet. Siviilien suojelun periaate on meille erittäin tärkeä tässä kriisissä, ja Suomelle on johtava periaate tällä hetkellä myöskin tukea siviilejä, auttaa heitä pakenemaan sotaa.

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.6. Suullinen kysymys rasismin vastaisista toimista oppilaitoksissa (Merja Mäkisalo-Ropponen sd)

Suullinen kysymys SKT 53/2022 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Matti Vanhanen: Seuraava kysymys, edustaja Mäkisalo-Ropponen.

Pöytäkirja PTK 31/2022 vp

Keskustelu

16.49 **Merja Mäkisalo-Ropponen sd:** Arvoisa puhemies! Joitain viikkoja sitten eduskuntaryhmät vetosivat yhteisesti, ettei venäläistäustaisia suomalaisia pidä syyllistää Ukrainan tilanteesta. Vetoamme kaikkiin Suomessa asuviin, etteivät sodan provosoimat vihostuudet siirtyisi tänne. Samalla kun meillä on vastuu tukea Ukrainaa sen puolustustaistelussa, meillä on myös vastuu osoittaa, että pysymme Kremlin käynnistämän vihan ja epäluulojen lietsunnan yläpuolella.

Tällä viikolla vietämme Rasisminvastaista viikkoa teemalla "Tunnista, tiedosta, toimi". On tärkeää muistaa, että Venäjän hyökkäys on Putinin, ei venäläisten, sota, ja heidän syyllistämisen ei ole ratkaisu. Pelko ja epävarmuus heikentävät muun muassa venäläistustaisten opiskelijoiden hyvinvointia. Rasismin ja syrjinnän kokeminen vain pahentaa tilannetta. Kysynkin opetusministeri Anderssonilta: miten hallitus voi edistää oppilaitosten ja korkeakoulujen rasisminvastaista toimintaa ja taata kaikille turvallisen opiskelijakokemuksen?

Puhemies Matti Vanhanen: Ministeri Andersson.

16.50 **Opetusministeri Li Andersson** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitoksia edustajalle erinomaisen hyvästä ja äärimmäisen tärkeästä kysymyksestä. Opetushallitus on antanut ohjeita ja tukimateriaaleja koulutuksenjärjestäjille siitä, miten tätä Ukrainan sotaa on mahdollista käsitellä eri-ikäisten oppilaiden, siis myös nuorempien lasten, kanssa. Yhtenä osana tätä painotetaan myöskin vihapuheen vastaista työtä, sitä, miten kouluissa yhdessä voidaan käsitellä ehkä niitä tunteita, mitä tämä sota nuorten keskuudessa herättää, ja myöskin hyvin selkeästi käydä läpi sitä, että esimerkiksi venäjänkieliset lapset tai nuoret Suomessa eivät milloin osin ole syyllisiä niihin sotatoimiin, mitä Putin nyt on käynnistänyt. Eli tätä työtä tehdään, ja pidän tärkeänä, että koulujen ja oppilaitosten pitää olla turvallisia arkiympäristöjä aivan joka ikiselle lapselle ja nuorelle Suomessa.

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.7. Suullinen kysymys pohjoismaisesta yhteistyöstä turvallisuuspolitiikassa (Pasi Kivisaari kesk)

Suullinen kysymys SKT 54/2022 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Matti Vanhanen: Seuraava kysymys, edustaja Kivisaari.

Keskustelu

16.51 **Pasi Kivisaari kesk:** Arvoisa puhemies! Eilen siis vietimme Pohjolan päivää, ja todella muuttunut kansainvälinen tilanne ja Venäjän kunniaton hyökkäys Ukrainaan ovat alleviivanneet myös pohjoismaisen yhteistyön merkitystä Suomelle. Pohjoismaat jakavat yhteisen turvallisuusympäristön ja tekevät, totta kai, tiivistä ulko-, turvallisuus- ja puolustuspoliittista yhteistyötä. Erilaisista perusratkaisuista huolimatta Pohjoismaiden turvalli-

Pöytäkirja PTK 31/2022 vp

suushaasteet ja uhat ovat samankaltaisia. Suomi, totta kai, edistää kaikkia hankkeita, jotka parantavat Pohjoismaiden suoritus- ja yhteistoimintakykyä kaikissa tilanteissa. Kysyisin arvoisalta ulkoministeriltä: miten pohjoismainen yhteistyö voi myötävaikuttaa lähialueemme turvallisuuteen tulevaisuudessa?

Puhemies Matti Vanhanen: Ministeri Haavisto.

16.53 Ulkoministeri Pekka Haavisto (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitos erinomaisesta kysymyksestä. Todella eilisessä keskustelussa Pohjolan päivänä nousi esiin tämä hyvin läheinen yhteistyö, joka meillä on Pohjoismaiden kanssa tälläkin hetkellä, ja oikeastaan kriisin keskellä se on vain lähentynyt.

On hyvä huomata, että sen lisäksi, että Suomi valmistelee nyt omaa ulko- ja turvallisuuspoliittista selontekoa, Ruotsissa on käynnistännyt vastaavantyyppinen parlamentaarinen prosessi ja Tanska aikoo järjestää kansanäänestyksen siitä, ottaisiko se tämän EU:n puolustusaspektin myöskin omaan ohjelmaansa. Se lisäisi tietysti myöskin Pohjolassa sitä vauhtia, mikä meillä on, ja toisi Tanskan esimerkiksi tämän artiklan 42.7 toteutuksen piiriin. Norjassa huoli on samantyyppinen tämän turvallisuustilanteen muutoksen myötä. Ja totta kai muun muassa aktiivinen yhteydenpito ulkoministerien tasolla ja puolustusministerien tasolla on ollut nyt aivan arkipäivää tämän kriisin kestäessä.

Uskon, että ensinnäkin tämä Pohjoismaiden hyvinvointimalli, malli omasta turvallisuudestamme, laaja turvallisuuskäsitys, joka meillä on Pohjoismaissa, on juuri se, jota nyt kannattaa edistää myöskin Euroopan tasolla.

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.8. Suullinen kysymys rasismien vastaisista toiminnoista (Inka Hopsu vihr)

Suullinen kysymys SKT 55/2022 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Matti Vanhanen: Seuraava kysymys, edustaja Hopsu.

Keskustelu

16.54 Inka Hopsu vihr: Arvoisa puhemies! Vietämme tosiaan Rasisminvastaista viikkoa. Rasismien kylväminen on yksi informaatiovaikuttamisen tunnetuista keinoista. Sen avulla koetetaan lietsoa eripuraa ja vihaa ja jakaa ihmisiä eri ryhmiin, meihin ja heihin. Mitä jakaantuneempi yhteiskunta on, sitä heikompi se on, ja riskit ulkopuoliseen vaikuttamiseen ja ohjaukseen kasvavat.

Rasismi ja syrjintä näyttäytyvät eri tavoin. Esimerkiksi kouluterveyskyselyssä noin kolmasosa yläkoululaisista vastasi kokeneensa syrjintää ihonvärin, kasvojen piirteiden, vammien tai kielen tai monen muun tekijän vuoksi. Nuoruuden kokemus vaikuttaa läpi elämän.

Meidän on torjuttava rasismia sen kaikissa muodoissa niin arjessa kuin instituutioissamme. Velvollisuus korostuu tällaisena aikana, ja meillä julkisen vallan käyttäjinä on tässä erityinen vastuu. Kysyisinkin oikeusministeri Henrikssonilta: millä keinoin hallitus vahvistaa rakenteelliseen syrjintään puuttumista ja kulttuuria, jossa rasismiin puututaan?

Pöytäkirja PTK 31/2022 vp

Puhemies Matti Vanhanen: Ministeri Henriksson.

16.55 Oikeusministeri Anna-Maja Henriksson (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitos erittäin tärkeästä kysymyksestä. Rasismi kaikissa muodoissa on tuomittava, ja tässä työssä me tarvitaan meitä jokaista. Jokainen voi jokapäiväisessä työssään olla mukana vaikuttamassa siihen, että puutumme niihin tilanteisiin, joissa huomaamme, että on rasisistisia puheenvuoroja tai rasisista käyttäytymistä.

Hallitus on ottanut tämän kysymyksen erittäin vakavasti, ja olemme myös tehneet rasisminvastaisen ja hyvien väestösuhteiden toimintaohjelman, joka hyväksyttiin lokakuussa viime vuonna. Tässä toimintaohjelmassa on monta eri kohtaa, joita nyt eri viranomaiset toteuttavat käytännössä. Tämän toimintaohjelman valmistelussa tuli hyvin esille se, mitä edustaja myös nosti esille, kuinka huolestuneita nuoret ovat, ja sen takia tässä myös vastataan siihen. Ja niin kuin ministeri Andersson nosti esille, myös kouluissa [Puhemies koputtaa] on syytä käydä tätä keskustelua. Sitä työtä tehdään, ja se tehdään yhdessä.

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.9. Suullinen kysymys henkilöstön riittävydestä julkisella sektorilla (Katja Hänninen vas) Suullinen kysymys SKT 56/2022 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Matti Vanhanen: Seuraava kysymys, edustaja Hänninen.

Keskustelu

16.56 Katja Hänninen vas: Arvoisa puhemies! Meidän on hyvä muistaa, että kun puhumme tässä salissa huoltovarmuudesta ja turvallisuudesta, niin yksi merkittävä turvallisuuteemme vaikuttava tekijä on, riittääkö meillä ammattitaitoisia ihmisiä töihin julkiselle sektorille. Esimerkiksi sosiaali- ja terveydenhuollon ja varhaiskasvatuksen tilanne on tällä hetkellä todella huolestuttava. Tällä hallituskaudella olemme säätäneet esimerkiksi henkilöstömitoituksen vanhuspalvelulakiin, mutta enemmän on tehtävä parempien työolojen eteen, jotta turvaamme työntekijöiden saatavuuden ja jaksamisen. Parhaillaan käydään esimerkiksi hoitoalan työehtoja koskevia neuvotteluja, ja SuPer ja Tehy ovat ymmärrettävästi jättäneet lakkovaroituksia.

Kysisinkin ministeri Saarikolta: Miten turvaamme julkisen sektorin ammattitaitoisen henkilöstön saatavuuden tulevaisuudessa? Olisitteko valmis yhdessä muun hallituksen kanssa edistämään ammattiliittojen esittämää kansallista viisivuotista palkkaohjelmaa, jolla kurotaan umpeen julkisen sektorin naisvaltaisten alojen palkkakuoppaa?

Puhemies Matti Vanhanen: Ministeri Saarikko. Tämä voisi kuulua myös sosiaali- ja terveysministerille, mutta hän ei ole paikalla. — Saarikko.

16.58 Valtiovarainministeri Annika Saarikko (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Meillä on varmasti kaikilla yhteinen huoli hyvinvointimme tekijöistä ja siitä, että sosiaali- ja terveydenhuollon alalla ja kunnissa riittää osaajia ja alalla on sekä pito- että veto-

Pöytäkirja PTK 31/2022 vp

voimaa. Ja siksi sosiaali- ja terveysministeriössä on käynnissä aihetta valmisteleva laaja ohjelma, millä voisimme varmistaa työntekijöiden saatavuuden. Vaikuttavia tekijöitä on monia, työssäjaksamisen kokonaisuus eritoten.

Edustaja Hänninen, tiedätte varmasti kokeneena edustajana, että neuvottelut käydään työnantajien ja työntekijöiden välillä. Eikö sovita niin, että jätetään nämä ratkaisut heidän välilleen?

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.10. Suullinen kysymys kevään ylioppilaista (Mikko Ollikainen r)

Suullinen kysymys SKT 57/2022 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Matti Vanhanen: Kyselytunnin viimeinen kysymys, edustaja Ollikainen.

Keskustelu

16.58 **Mikko Ollikainen r:** Ärade talman! Det nalkas vår, vilket samtidigt innebär att det är studentskrivningar, att de har dragit i gång och pågår. Studentskrivningarna är det viktigaste provet under gymnasietiden och en viktig milstolpe för många unga. Samtidigt betyder proven att unga är under stor press.

Arvoisa puhemies! Ylioppilaskokeella on suuri painoarvo jatko-opintoja ajatellen, joten nuoret ovat juuri nyt, kokeiden aikana, kovan paineen alla. Tämän vuoden kirjoituksissa on kuitenkin erikoista se, että tämän kevään abit ovat käyneet melkein koko lukioaikansa pandemian vallitessa. Tämä on tarkoittanut etäkoulua ja poikkeuksellisia järjestelyjä, eli koulunkäynti on ollut täysin erilaista aikaisempaan verrattuna — jos verrataan aikaisempiin lukuvuosiin. Tämä koskee myös oppilaita ammatillisessa koulutuksessa, ja myös opettajilla on ollut raskasta. Kysynkin, arvoisa ministeri Andersson: millä tavoin kouluissa ja ylioppilastutkintolautakunnassa on huomioitu tämä erityinen vuosiluokka ja heidän kokemuksensa ja varmistetaan, että nämä nuoret pärjäävät hyvin pandemiasta ja etäkoulutuksesta huolimatta?

Puhemies Matti Vanhanen: Ministeri Andersson.

17.00 **Opetusministeri Li Andersson** (vastauspuheenvuoro): Värderade talman! Tack för en viktig fråga. Det som regeringen har gjort för att stöda våra gymnasister under den här pandemin är framför allt att vi har gett tilläggsresurser till gymnasierna så att de har haft möjlighet att ordna till exempel extra stödundervisning eller möjligheter att gå om kurser för de gymnasister som upplever att de behöver det. Däremot har vi inte ändrat kriterierna i sig för själva studentexamen, utan de ser ut som vanligt.

Eli hallitus on halunnut tukea lukiolaisia ja ylioppilaskirjoituksiin valmistautuvia abeja sillä, että olemme antaneet lisäresursseja koulutuksenjärjestäjille, jolloin on ollut mahdollista järjestää lisäopetusta tai tiettyjen kurssien kertaamista, jos siihen on ollut tarvetta. Mutta

Pöytäkirja PTK 31/2022 vp

ei ole varsinaisesti tullut muutoksia itse ylioppilaskirjoituksiin tai niihin kriteereihin, vaan ne näyttävät ihan samalta kuin normaalisti. Toki on mahdollista edelleen myöskin tänä keväänä mitätöidä oma ilmoittautuminen ylioppilaskirjoituksiin, jos on esimerkiksi saanut koronatartunnan eikä siitä syystä pysty osallistumaan kirjoituksiin.

Kysymyksen käsittely päättyi.

Kyselytunti päättyi.

3. Valtioneuvoston oikeuskanslerin kertomus vuodelta 2020

Kertomus K 17/2021 vp

Valiokunnan mietintö PeVM 1/2022 vp

Ainoa käsittely

Puhemies Matti Vanhanen: Ainoaan käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 3. asia. Käsittelyn pohjana on perustuslakivaliokunnan mietintö PeVM 1/2022 vp. Nyt päätetään kannanotosta kertomuksen johdosta. — Keskustelu, perustuslakivaliokunnan puheenjohtaja Ojala-Niemelä.

Keskustelu

17.01 Johanna Ojala-Niemelä sd (esittelypuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Perustuslakivaliokunnan mietintö valtioneuvoston oikeuskanslerin kertomuksesta vuodelta 2020 on valmistunut, ja se on yksimielinen. Muille valiokunnille varattiin tilaisuus antaa lausunto kertomuksesta, ja lakivaliokunta antoi asiasta lausunnon perustuslakivaliokunnalle.

Oikeuskanslerin kertomuksen pääteemana on kansanvaltaisen oikeusvaltion toimivuus poikkeusoloissa ja normaalissa arjessa. Keskeisessä asemassa on koronaviruspandemia, joka on kertomusvuonna vaikuttanut paitsi eri hallinnonalojen toimintaan myös oikeuskanslerin toimintaan ja laillisuusvalvontaan.

Perustuslakivaliokunnan mietinnössä kiinnitetään huomiota siihen oikeuskanslerin kertomuksessa mainittuun seikkaan, että kriisijohtaminen on Suomessa huomattava lainvalmistelutehtävä. Valiokunta pitää hyvin tärkeänä, että lainvalmistelun laadun turvaamiseksi lainvalmistelulle varataan riittävät resurssit.

Oikeuskanslerin puheenvuorossa käsitellään myös valmiuslain ja tartuntatautilain sääntelyn riittävyyttä ja sopivuutta covid-19-epidemian hoitoon. Myös perustuslakivaliokunta on kiinnittänyt huomiota lainsäädännön muutostarpeisiin. Valiokunnan mukaan epidemiatilanteen pitkittyessä tulee ryhtyä normaaliolojen lainsäädännön mahdollisesti tarvittaviin muutoksiin. Toistaiseksi voimassa olevia muutoksia on kuitenkin perusteltua säätää vasta normaalioloissa tapahtuvan huolellisen valmistelun jälkeen. Valiokunta on korostanut tartuntatautilain kokonaisuudistuksen tarvetta ja tuonut esiin, että uudistuksessa on syytä huomioida erityisesti meneillään olevan pandemian esiin nostamat sääntelytarpeet.

Perustuslakivaliokunta on lisäksi kiinnittänyt valtioneuvoston huomion tarpeeseen tarkastella laajasti ja perusteellisesti poikkeusolojen päättymisen jälkeen poikkeusoloja koskevaa sääntelyä perustuslaissa ja valmiuslaissa. Menettelyä koskeviin lainsäädäntöuudis-

Pöytäkirja PTK 31/2022 vp

tuksiin ei valiokunnan mukaan tule ryhtyä ilman perusteellista jälkikäteistä tarkastelua poikkeusolojen aikana kertyvistä kokemuksista. Oikeusvaltion perusteiden turvaaminen poikkeusoloissa edellyttää vakaata ja toimivaa lainsäädäntöä. Valiokunta korostaa sanotujen seikkojen merkitystä.

Hyvin vakiintuneeseen käytäntöön perustuen perustuslakivaliokunta ei ole mietinnössä arvioinut oikeuskanslerin yksittäisiä ratkaisuja tai kannanottoja. Kanteluasioiden käsittelyä tarkastellaan mietinnössä tilastotietojen valossa: vuoteen 2019 verrattuna saapuneiden ja ratkaistujen kanteluiden määrä lisääntyi kertomusvuonna yli kolmanneksella. Perustuslakivaliokunta pitää tärkeänä, että laillisuusvalvontaan varataan riittävät resurssit.

Perustuslakivaliokunnan kannanottoehdotus on, että eduskunnalla ei ole huomautettavaa kertomuksen johdosta.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Kemppi.

17.04 Hilikka Kemppi kesk: Arvoisa herra puhemies! Oikeuskanslerin puheenvuorossa tuodaan esiin, kuinka merkittävä asia korona on ollut Suomen johtamisen kannalta. Me olemme eläneet poikkeusoloja kaksi vuotta, ja on varsin arvokasta, että saamme käsiimme tämänkaltaista tarkoin harkittua ja pohdittua materiaalia kuin on tämä oikeuskanslerin kertomus vuodelta 2020. Tämä on varsin arvokas kokonaisuus.

Korona-ajasta tulee nimittäin koota lainsäädännön kehittämistarpeet nyt, kun valmius- ja tartuntatautilain ruuhkat valiokunnassa ovat vihdoinkin päättäneet. Meillä oikeastaan alkaa olemaan jo aika kiire kerätä ne opit, mitä korona-ajasta on kertynyt, ja se tietenkin käy ilmi myöskin tästä perustuslakivaliokunnan mietinnöstä. Valmistelu on oikeuskanslerin mukaan tarpeen tehdä parlamentaarisessa komiteassa, ja valmiuslain osalta nyt olemmekin pian jo aloittaneet tätä työtä. Koronan kaltaisten tartuntatautien osalta päätöksissä on tehtävä yhä enemmän kokonaisarviointia — tätä olen itse asiassa kuuluttanut täysistunnossa myös jo vuosi aikaisemmin.

Me olemme kriisihohtaneet tätä maata tämän kaksi vuotta, ja vuoden 2020 valtiopäivien osalta se näkyy varsin selkeästi. Nimittäin meille annettiin 265 hallituksen esitystä, joista yli kolmasosa eli 99 liittyi koronaan. Ovathan nämä luvut aika hurjia, ja jos mietimme tätä kokonaisuutta, miten olemme saaneet siitä huolimatta vietyä isoja asioita eteenpäin, niin kyllä se on muuttanut paljon myös tätä eduskunnan luonnetta.

Perustuslakivaliokunta on aikaisemminkin kiinnittänyt huomiota siihen, että myös aika-aulua pitäisi erityisen tarkasti katsoa näiden kiireellisten esitysten osalta, ettei käy niin, että lainsäädännössä on puutteita sen takia, että me kiirehdimme esimerkiksi laajoja vaikutusarviointeja ja jätämme niitä tekemättä. Ajattelen, että nyt on erityisesti se aika, kun tätä mennyttä lainsäädäntöä tulee tarkastella ja sikäli pistää merkille nämä mahdolliset puutteet myös historian osalta.

Normaalisti tämä oikeuskanslerin kertomus on hiukan eriluontoinen. Normaalisti siinä käsitellään teemoja, jotka nousevat kanteluiden myötä. Niitä ovat muun muassa lähisuhdeväkivalta, ikääntyneisiin ihmisiin kohdistuva väkivalta, kielelliset oikeudet ja sitten esimerkiksi koulukiusaaminen — valtavan tärkeä aihe. Ajattelen näiden teemallisten kokonaisuuksien osalta, että emme saa kuitenkaan unohtaa niitä tämän korona-ajan poikkeuksellisen käsittelyn jalkoihin. — Kiitos.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Hoskonen.

Pöytäkirja PTK 31/2022 vp

17.07 **Hannu Hoskonen kesk:** Arvoisa herra puhemies! Oikeuskanslerin vuosikertomus vuodelta 20 on tietenkin äärimmäisen tärkeä paperi. Mielestäni vuodelta 2020 ei ole sen suurempaa huomautettavaa. Jo pitkään on käyty keskustelua oikeuskanslerin tehtävistä ja oikeusasiamiehen tehtävistä, siitä mikä on heidän oikea työnjakonsa ja oikea henkilöstömäärä kummallakin puolella, sekä oikeusasiamiehen kansliassa että oikeuskanslerin toimipisteellä. Nämä työnjaot ovat varmaan hieman ongelmallisia, mutta niihin on kiinnitetty huomiota. Perustuslakivaliokuntakin on niistä keskustellut. Itsekin siellä jäsenenä joskus olleena muistan ne keskustelut elävästi. Ymmärtääkseni tähän edelleen kiinnitetään huomiota, enkä näe siinä mitään ongelmaa itse. Jos siellä työnjako-ongelmia on, niin nehan toki selvitetään ja sitten sitä varten palkataan tarvittaessa lisää väkeä, niin että asianomaisen valituksentekijä saa vastauksen valitukseensa kohtuullisessa ajassa, mikä lienee tällä hetkellä noin yksi vuosi maksimissaan.

Arvoisa puhemies! Se, mikä tulee olemaan iso ongelma — käytän tämän puheenvuoron lähinnä tulevaisuuteen katsoen — on se, että meille on tulossa aivan jättimäinen ongelma Euroopan unionin toimivalta-asiassa. Euroopan unioni on menossa toimivallallaan sellaisille alueille, jotka eivät lainkaan ole liittymissopimuksen mukaisia eivätkä Euroopan unionin peruskirjan mukaisia. Onhan aivan käsittämätöntä, että komissio tänä päivänä valmistelee tähän maahan esityksiä, joilla se ottaa haltuun metsätalouden — maatalouden he ovat jo ottaneet — ja nyt mennään jo rakennusjärjestyksiin, nyt mennään rakennusten eristeisiin, nyt mennään energiatehokkuuteen, alueille, joilla Euroopan unionilla ei ole minkään näköistä mandaattia, ei minkään näköistä mandaattia. Mitä tämä tällainen politiikanteko on Euroopassa? Eurooppa on ollut olevinaan, ylvästellyt rinta rottingilla, siitä, että he ovat demokratian paras kehto koko maailmassa, ja ei edes kunnioita sitä perussopimusta, mille on aikanaan Euroopan unioni perustettu — Lissabonin sopimuksen nimellä nykyisin tunnettu — tai liittymissopimuksia, jotka Suomikin on EU:n kanssa aikanaan tehnyt. Sillä paperilla ei tänä päivänä ole enää mitään arvoa.

Kun talousvaliokunnassakin istun, niin ajatelkaa, hyvät kansanedustajat, joita tässä salissa tällä hetkellä ei ikävä kyllä viljalti ole — mutta onneksi on perustuslakivaliokunnan puheenjohtaja, ja arvostan suuresti, että hän on täällä paikalla, ja muutamia perustuslakivaliokunnan jäseniäkin totta kai — ajatelkaapa, hyvät ystävät, että tänäpäpä tämä samainen perustuslakivaliokunta, anteeksi, Euroopan unionin komissio — pyydän anteeksi, tarkoitin tietenkin Euroopan unionin komissiota — on tehnyt esityksiä muun muassa yhteisistä velanrajoista. Tuli elvytyspaketti ykkönen, jota ei pitänyt tulla, ja nyt siellä valmistellaan kakkospakettia. Ensimmäinen paketti oli 750 miljardia, ja minua rangaistiin, kun äänestin sitä vastaan. Eikö sillä ole enää tässä talossa mitään merkitystä, mikä on laillista? Onhan tämä minulle henkilökohtaisesti jotakin aivan järkyttävää. Miten asiat tässä maassa voivat näin olla? Ja me täällä istumme muka suoraselekäisinä Suomen lakia vahtien. Minun on sitä mahdoton ymmärtää. Siitä olen hyvin pahoillani. En ole pahoillani siitä, mitä olen tehnyt, vaan pahoillani siitä, etten tällaista pysty ymmärtämään. Ja toinen asia, mikä on vielä pahempi, on se, että nyt on kakkospaketti tulossa, 1 800 miljardia. Ukrainan sota varmasti antaa jälleen hyvän mahdollisuuden tehdä siitä päätöksiä. Winston Churchill oli oikeassa: ei pidä antaa hyvän kriisin mennä hukkaan. Ensimmäinen tilaisuus käytettiin, vaikka silloin talouskomissaari sanoi hyvin, että tämä on ainutkertainen ja yksi ainoa ja tarkkaan rajattu. Miten on käynyt? Kakkospakettia valmistellaan kuumeisesti.

Kolmantena asiana sitten vielä se — kun katsoo eteenpäin, niin kuin pitää elävän ihmisen ja demokratian vartijan katsoa — mitä sitten tehdään, kun Euroopan unionissa alkavat

Pöytäkirja PTK 31/2022 vp

vaikkeudet: suuret jäsenmaat kävelevät pienten yli niin, että kengän kuva naamaan jää. Jos perussopimuksille ei anneta sitä arvoa, mikä sopimuksilla yleensä on, se on laittomuuden tila. Meillä on nähtävillä nyt Euroopassa, että sota on menossa. Sekin aika pitkälti johtuu siitä, ettei ole kunnioitettu sopimuksia, toisen koskemattomuutta, ja itse tätä täällä Euroopan unionissa viljelemme viljalti.

Talousvaliokuntaan tulee jatkuvasti papereita. Arvoisa puhemies, ajatelkaa, että kun sinne tulee papereita, niin tänään tulee paperit ja huomenna pitää olla lausunto. Edes mahdollisuutta asian tutkimiseen ei ole olemassa. Oikeuskanslerilta odottaisin, että näihin puututtaisiin. Hänen tehtävänään on vartioida valtioneuvoston toiminnan lainmukaisuutta ja nimenomaan sitä, menevätkö nämä instituutiot oikein. Me olemme aina hyvin tarkkoja siitä, että tämä talo pitää kiinni lainsäädännön tietyistä järjestelyistä ja aikatauluista hyvin tarkasti, ihan päivälleen. Mutta tässä asiassa kaikista karmeinta oli se, että yhtenä päivänä talousvaliokuntaan tuli paperi, jonka lähdetiedot olivat vääriä. No, se vedettiin takaisin ja kokous peruttiin, ja sitten sen jälkeen tuli vielä isompi kiire antaa lausunto. Sekin paperi, jonka piti olla valtiovarainministeriöstä tullut talousvaliokuntaan, nimenomaan asiaa koskevan erikoisvaliokuntaan — eipä se tullutkaan sinne. Ja sitten kun se tuli, oli vielä suurempi kiire. Jos tällä keinoin asioita tässä maassa ja Euroopan alueella käsitellään, niin en olisi kovinkaan varma siitä, että tämä Euroopan unioni pitkään pystyssä pysyy.

Euroopan unionilla on kunniakas perinne demokratian ja ihmisoikeuksien valvojana ja rauhan vakauttajana tällä mantereella. Mutta jos tällä menolla jatketaan, niin eipä siinä paljon jäljelle jää: valtava määrä velkoja, joita sitten viljellään pitkin Euroopan maita sinne sun tänne. Pienet maat kärsivät, ja isot maat maksattavat velkansa pienillä valtioilla. [Arja Juvonen: Näin on!]

Olen äärimmäisen pettynyt tähän tilanteeseen, mikä tässä maassa ja Euroopan unionissa vallitsee. En ikinä voinut kuvitella, että tällaisen puheen joutuisin täällä pitämään. Mutta murheilla mielin sen pidän ja vaadin sitä, että valtioneuvoston lainmukaista toimintaa valvova eduskunnan oikeuskansleri valvoo tehtävissään valtioneuvoston toimintaa niin, että tällaiseen puututaan. Ei Suomen eduskunta ole mikään Euroopan unionin komission kumileimasin, joka leimaa joka ainoan paperin, mikä sieltä tulee, ja mielellään seuraavana päivänä, kun tänään on tullut tähän taloon. Ei näin voi jatkua. Olen tästä äärimmäisen pettynyt, ja tuntuu suorastaan pahalta ajatella, että täällä me istumme harvalukuisina tätä karmeaa tilannetta todistamassa. En odota, että jotain tapahtuisi lähiaikoina, mutta halusin puhua tämän sitä varten, että tämä painaa sydäntäni niin paljon, että hiljaa en voi olla. Tuntui pahalta talousvaliokunnassa huomata tällainen tilanne, että meille syötetään väärää tietoa ja sitten pitää päivässä antaa lausunto.

Arvoisa puhemies! Lopuksi sanon vielä sen, että kunnioitan talousvaliokunnan valiokuntaneuvoksia. He tekevät aivan fantastista työtä aivan käsittämättömissä olosuhteissa ja tekevät laadukkaita lausuntoja ja mietintöjä.

Mutta tähän pitää jonkun puuttua. Näin ei voi jatkua. [Arja Juvonen: Väkevä puhe!]

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Juvonen.

17.15 Arja Juvonen ps: Arvoisa herra puhemies! Hyvät kansanedustajat ja arvoisa oikeuskansleri — hienoa, että olette täällä paikalla!

Haluan nostaa esille tästä kertomuksesta korona-ajan kriisin. Kanteluja koronasta aiheutuvista asioista on tehty 547 kappaletta ja toimenpiteitä näihin liittyen 591. Olisin kovasti

Pöytäkirja PTK 31/2022 vp

toivonut, että oikeuskansleri olisi puuttunut etupainotteisesti muun muassa siihen, miten laitosasumiseen liittyviä tapaamisrajoituksia oli koronakriisin aikana päällä. Se tarkoitti sitä, että monet ikääntyneet eivät saaneet tavata läheisiään. On ollut jopa tilanteita, että saatohoidossa olevat eivät ole voineet kohdata läheisiään, toinen toisiaan. Olemme puhuneet täällä suuresta velasta, minkä korona on jättänyt meille maksettavaksi. Me maksamme velkaa, mutta se on suurta hoitovelkaa, se on inhimillistä kärsimystä, mitä nämä ihmiset joutuivat sisällään kantamaan kaikki ne vuodet, jos eivät päässeet vaikkapa tapaamaan sitä läheistään sinne vanhustenhoivaan. Myöhemminhän oikeusasiamies totesi tähän laitosasumiseen liittyvät tapaamisrajoitukset laittomiksi, ja mielestäni tämä on erittäin vakava viesti.

Hieman taustaa liittyen tähän oikeusasiamiehen toimintaan. Tein 20.4.2020 kantelun oikeusasiamiehelle vanhustenhoidon tilanteesta koronakriisin keskellä. Pyysin häntä selvittämään koronavirukseen sairastuneiden vanhusten hoidon laatua hoivakodeissa. Nostin kantelussa esiin myös sen, että THL ei ollut tilastoinut hoivakodeissa koronaan menehtyneiden vanhusten määrää. Esitin kantelussa syvän huoleni vanhusten tilanteesta koronavirukseen sairastuessa: onko kodinomaisissa vanhustenhoivan yksiköissä mahdollista saada sairaanhoidollista apua ja hoitoa hyvinkin vaikeisiin ja vaativiin koronaviruksen aiheuttamiin oireisiin ja ongelmiin? Kodinomaisissa yksiköissä ei ole välttämättä välineistöä esimerkiksi lisähapen antamiseen eikä hengitysteiden puhdistamiseen imulaitteella tai valmiutta vaativaan kivunlievitykseen. Erityinen huoleni liittyi myös ikääntyneiden ja heidän omaistensa tilanteeseen silloin, kun vierailukiellot astuivat voimaan. Koronan keskellä koetut tapahtumat ovat varmasti jättäneet moniin ihmisiin loppuelämän kestävät haavat.

Oikeusasiamiehen vastaus kanteluuni saapui 30.12.2021. Kanteluni johdosta apulaisoikeusasiamies oli pyytänyt Valviralta selvitystä sen toimenpiteiden toteuttamisesta liittyen iäkkäiden henkilöiden hoidon laatuun, ja oikeusasiamies oli myös omasta aloitteestaan ryhtynyt selvittämään vanhusten oikeuksia ja asemaa koskevia asioita. Valvira totesi tiedottaneensa epidemian aikana, että viranomaisohjeistuksia on noudatettava ja kunnan tehtävänä on varmistaa, että sen alueella toimivissa yksityisissä ja julkisissa asumisyksiköissä on riittävät varusteet ja ohjeet tartunnan leviämisen ehkäisemiseksi. Valvira kertoi myös päivittäneensä tiedottamista epidemian aikana siten, että myös yksityisten sosiaalipalvelujen tuottajien tulee huolehtia palvelujen järjestämisestä ja tuottamisesta kaikissa tilanteissa. Valviran selvityksessä otettiin myös kantaa tartuntatautilanteen pahenemiseen ja siihen valmistautumiseen.

Eli tämä on se minun huoleni, ja toivoisin, että kun ikääntyneiden oikeuksia jatkossa rajoitetaan, läheisten toinen toisensa kohtaamisia, niin myös oikeuskansleri voisi tarttua näihin asioihin, koska kyllä tämä tilanne, minkä me olemme Suomessa kokeneet, on ollut hyvin hälyttävä, aivan hirveä.

Toinen asia, minkä haluan nostaa esiin, on oikeuskanslerin kertomuksessa mainittu omavalvonta. Pidän erittäin tärkeänä, että omavalvonta ei tarkoita sitä, että kun kissa on poissa, niin hiiret hyppivät pöydällä, vaan oikeasti omavalvonta on oikea-aikaista, asiallista ja ajanmukaista ja se johtaa myös tarvittaviin toimenpiteisiin, esimerkiksi jos huomataan hoivayksikössä jonkunlaisia asioita, joita pitäisi parantaa. Eli väärinkäytöksiä tulee yrittää välttää kaikin keinoin. — Kiitos.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Kinnunen, Mikko.

Pöytäkirja PTK 31/2022 vp

17.20 Mikko Kinnunen kesk: Arvoisa herra puhemies! Kiitos oikeuskanslerille tästä tärkeästä kertomuksesta ja kiitos valiokuntamme puheenjohtaja Ojala-Niemelälle valiokunnan mietinnön esittelystä.

Kertomuksen pääteemana on kansanvaltaisen oikeusvaltion toimivuus poikkeusoloissa ja normaalissa arjessa. Vuosi 2020 oli poikkeuksellinen kaikin tavoin. Maaliskuusta alkaen pandemia vaikutti lähes kaikkiin tehtyihin päätöksiin ja johti moniin oikeudellisiin pulmiin. Niinpä kertomuksessa keskeisessä roolissa on koronan hallinta. Pandemia on väistämättä heijastunut voimakkaasti myös oikeuskanslerin toimeen.

Saamme nyt kertomuksen kautta tarpeellista tietoa, kun parannamme maamme valmiutta tulevaisuutta varten — tämä työ on jo alkanut. Oikeuskanslerin puheenvuorossa tuodaan esiin, että kriisijohtaminen on Suomessa huomattava lainvalmistelutehtävä. Vuoden 2020 valtiopäivillä hallitus antoi 265 hallituksen esitystä, joista 99 liittyi koronapandemiaan. Merkittävä osa päätöksistä käsiteltiin tavallista kiireellisemmässä aikataulussa — valmistelukoneisto on ollut tiukilla.

Arvoisa puhemies! Lakivaliokunta ja perustuslakivaliokunta ovat lausunnoissaan ottaneet kantaa siihen, että lainvalmisteluun on turvattava riittävät resurssit — tähän on hyvä yhtyä. Asioiden käsittelyyn tulee varata riittävästi aikaa eduskunnassa, että valmistelu on huolellista kussakin valiokunnassa. Huonon lainvalmistelun seuraukset ovat ikävät: kansalaisten luottamus kärsii, instituutioiden uskottavuus heikkenee ja käytännön ongelmia syntyy. Tehtävämme on vahvistaa luottamuksen yhteiskuntaa. Kertomuksessa todetaan aivan oikein, että oikeusvaltio rapautuu, jos kansalaiset eivät luota viranomaisten toimivan lainmukaisesti, perusoikeuksia ja ihmisoikeuksia kunnioittaen. Lainvalmistelutyön turvaaminen on tärkeää aina, mutta erityisesti kriisiaikojen keskellä.

Suuret kiitokset tästä arvokkaasta kertomuksesta.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Rantanen, Mari.

17.23 Mari Rantanen ps: Arvoisa puhemies ja arvoisa oikeuskansleri! Kiitos tästä kertomuksesta. Muutama asia, joita haluaisin täältä nostaa esiin:

Ensinnä oli erinomaista kuulla tässä edustaja Juvosen puheenvuoro, jossa hän nimenomaan nosti esiin nämä laitoksissa asuvat ihmiset, erityisesti vammaiset ja vanhukset, joilta todella evättiin tässä alkuvaiheessa omaisten tapaaminen, ja sitten todettiin virheellisiksi nämä päätökset. Ja kyllä tässä ehkä yksi hyvä esimerkki on myös se, että kun sitten esimerkiksi vaikeavammaisia on jouduttu omista kodeistansa siirtämään sairaalaan, niin tässä on ollut sama asia eli sinne eivät läheiset ole päässeet, eivät myöskään olemaan esimerkiksi puhumattoman ihmisen tulkkina, ja se on suuri puute. Toivottavasti tällaista ei jatkossa enää minkään varjolla tapahdu, jotta he eivät jää yksin tämän asian kanssa.

Tässä olette esittänyt, että olisi hyvä tehdä parlamentaarisessa komiteassa nämä mahdolliset lainsäädäntömuutokset, mutta erityisesti viime aikoina on noussut sellaisia puheenvuoroja, joissa haluttaisiin myöskin tarkemmin käydä läpi tämäntyyppistä kriisiä kuin pandemia, lähinnä kokonaisarviota siitä, ovatko meidän lääkkeet vaarallisempia kuin itse tauti. Siinä tullaan juuri näihin tämäntyyppisiin asioihin kuin vanhusten yksinäisyys tai kehitysvammaisten jääminen ilman sitä omaa lähihenkilöä, joka pystyy hänen asioitansa tulkitsemaan.

Sitten paljonhan meillä on ollut puhetta siitä, että meillä ovat olleet sairaalat aika kuormitettuja tämän taudin vuoksi, ja ehkä jos me katsotaan, millä tavalla Suomessa ovat ke-

Pöytäkirja PTK 31/2022 vp

hittyneet sairaansijat viimeisen 10—20 vuoden aikana, niin itse asiassa siellähän on puutteita. Ja toisaalta on varmasti hyvä pohtia myöskin sitä kysymystä, ollaanko me jouduttu rajoitustoimilla, siis perusoikeuksien rajoittamisilla, kompensoimaan meidän uupuvia sairaansijoja ja niitä resursseja. Tämä on ehkä sellainen asia, minkä haluan tähän nostaa.

Sitten viimeisenä haluan nostaa kyllä tämän pandemian rajoitustoimien oikea-aikaisuuden, koska kyllä tässä kieltämättä joissain kohdin täältäkin katsottuna vähän ihmetteli, miksi jotain asetusta ei vielä pureta. Tämä nyt koskee erityisesti ravintoloita ja elinkeinon harjoittamista, kun ei ole pystytty osoittamaan, että sieltä tuli niitä tartuntaketjuja, mutta silti aika pitkään pidettiin niitä rajoituksia yllä.

Nämä asiat halusin tässä nostaa, ja kiitos työstänne kovana aikana.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Ojala-Niemelä.

17.26 Johanna Ojala-Niemelä sd: Arvoisa herra puhemies! Edustaja Hoskoselle: Meillä on tällä hetkellä parhaillaan käsiteltävänä perustuslakivaliokunnassa hallituksen esitys ylimpien laillisuusvalvojien tehtävien jaosta, ja siitä ovat kuulemiset käynnissä. Siinä pyritään virtaviivaistamaan tätä menettelyä ja tietenkin poistamaan niitä päällekkäisyyksiä. Toivotaan, että pian saadaan se valmiiksi.

Minulla on sama havainto kuin edustaja Hoskosella, että tässä on nytten lainsäädännössä jäänyt ikään kuin korona-ajan kiire päälle, eli siihen pitäisi kyllä pyrkiä nytten, kun olot normalisoituvat, että annettaisiin eduskunnalle tosiaan työrauha ja riittävä aikataulu asioiden huolelliseen käsittelyyn. On ikävä olla aina selkä seinää vasten aikataulun osalta. Tuossa seuraavassa kohdassa päästäänkin sitten keskustelemaan lakien laadusta, ja siinä on varmasti parannusehdotuksia siihen.

Tässä oli edustaja Juvosella hyvä puheenvuoro näistä ikäihmisten asioista. On varmasti niin, että kun varsinkin alkuvaiheessa tämä pandemia oli tuntematon ja tämä kriisi koettiin vakavaksi ja otettiin poikkeuksellisen laajat ja kovat rajoitustoimenpiteet käyttöön, niin niillä kuitenkin oli hyvä tarkoitus eli pyrittiin siihen, että riskiryhmiä suojellaan. Eli ei tiedetty oikeastaan tästä viruksesta vielä riittävästi. Silloin valtioneuvosto suositti yli 70-vuotiaille karanteeninomaisia oloja. Varmaan virheitäkin tehtiin, ja ehkä ei ylilyönneiltäkään välttytty, mutta ne tehtiin sen parhaan ymmärryksen valossa, mikä siinä tilanteessa tästä pandemiasta oli. Kuitenkin on pyritty pitämään siitä kiinni, että oikeusvaltioperiaatteesta pidetään kiinni ja kaikki tekeminen perustuu lakiin eikä mielivaltaan.

Voi sanoa, että kyllä tässä monenlaisia ongelmia tosiaan oli: operatiivisessa toiminnassa ongelmia ilmeni, ja sitten ministeriöt olivat hyvin siiloutuneita, ja inhimillisiltä virheiltäkään ei välttytty, mutta myöskään lainsäädäntö ei ollut kriisiaikoihin sopivaa. Sen vuoksi on hyvä, että nyt on saatu sitten valmiuslain ja tartuntalain muutokset käyntiin. — Kiitos.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Hoskonen.

17.29 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa herra puhemies! Aivan oikein, mitä perustuslakivaliokunnan puheenjohtaja, edustaja Ojala-Niemelä äsken sanoi: todellakin nämä työnjakokysymykset ovat, sanoisinko, rutiineja, joiden selvittäminen pitää vain saattaa loppuun, jotta asiat ovat kunnossa asioiden käsittelyn suhteen. Molemmissa viranomaiskäsittelyissä olevat valitukset, kantelut, tulevat yleensä ajallaan kyllä takaisin, siinä ei ole minulla mitään huomautettavaa — se toimii, ja sitä järjestelmää kehitetään.

Pöytäkirja PTK 31/2022 vp

Mutta tämä Euroopan unionin päätöksenteko on mennyt aivan järjettömäksi. Muistan — arvoisa puhemies, vielä yhden esimerkin kerron lyhyesti — kun talousvaliokuntaan tuli eräs asia — en tarkalleen yksityiskohtia muista, mutta paperikin löytyy, jos tarve tulee — jossa kuulemisessa annettiin valiokunnalle väärä tieto, ja välittömästi tuli sitten toiselta virkamieheltä oikaisu kuulemisen jälkeen. Kyllä minä pidän tätä aika outona, siinähan voisi äkkipikainen mies vaikka todeta, että kysymyksessä oli valiokunnan harhaanjohtaminen. Se on niin vakava juttu, että minä en mitenkään pysty sitä ymmärtämään. Toki se tieto oikaistiin, mutta varjelkoon, jos se oikaisu olisi unohtunut — olisimme tehneet päätöksiä väärän tiedon perusteella.

Tämä Euroopan unionin asioiden käsittely tässä talossa on täysin hunningolla. Ei voi olla niin, että unionin komissio lähettää tänne paperin... Sieltä on tulossa nyt metsiensuojeluasiat, ennallistamiset, kaikki hulluudet — asiat, joilla ei ole mitään tekemistä sen päätösvallan kanssa, joka Euroopan unionille on liittymissopimuksessa annettu. Ei voi olla niin, ei varmasti voi olla niin, ja kukaan ei tunnu siitä olevan huolissaan. Minä olen tähän systeemiin niin pettynyt, kun ei tunnu enää mikään laillisuus kellekään kelpaavan. Pitäisi nyt liittymissopimuksella, joka on kuitenkin suoraan Euroopan unionin tuomioistuimessa sovellettavaa oikeutta... Liittymissopimus on pyhä, se rajaa sen toimivallan, mikä Euroopan unionille on annettu. Se toimii ainoastaan sen siirretyn toimivallan puitteissa, ei mitään muuta. Mutta näillä delegoiduilla sopimuksilla, mitä ne nyt sitten ovatkaan, he ovat itse itselleen ottaneet valtaa. Mieli tekisi sanoa esimerkki — mutta en sano, jotten ketään loukkaa — siitä, mitä tällä keinoin tehdään, missä valtiossa on tällä keinoin toimittu: otetaan itselle valtaa, jota ei ole, ja sitä käytetään sitten toisia vastaan. Törkeimmillään maksetaan toisten velat vielä. Tämä on se kivi kengässä, joka minua joka aamu painaa, kun lähdän tänne kävelemään, ja joudun melkein kengät tarkistamaan, onko siellä oikeasti se kivi.

Tämä on sen verran vakava juttu, arvoisa puhemies ja koko Suomen eduskunta ja arvoisa, kunnioittamani oikeuskansleri, että tähän pitää jonkun puuttua, ei näin voi jatkua. Ja nyt kun Euroopassa tämä kriisi pahenee ja on sota — niin toivon mukaan se loppuu jo huomenna, hartaasti toivon sitä, jo tänä iltana — niin jotain sellaista tässä vielä tapahtuu, että meidän on päästävä Euroopan unionin perustyöhön käsiksi. Tällä keinoin ei kerta kaikkiaan voi jatkua. Olen tähän tilanteeseen niin harmistunut, että pakko oli sanoa. Tietenkään se ei tätä vuotta 2020 vielä koske, mutta tämä on tulossa seuraavissa vuosikertomuksissa, ja niihin sitten palataan, kun aika on, mutta toivon, että tämä asia otetaan vakavasti, koska en ole viimeiseen kahteen vuoteen eduskunnassa näin vakavaa asiaa esille nostanut.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Rantanen, Mari. — Hänen jälkeensä annan puheenvuoron oikeuskanslerille.

17.32 Mari Rantanen ps: Arvoisa puhemies! Olisin vielä sen nostanut esiin, kun tässä nostetaan parlamentaarista komiteaa tämän valmiuslain ja tartuntatautilain uudistamiseen, että todella on näin, että valmiuslain osalta työ on käynnistymässä, mutta olisi varmaan hyvä katsoa, että myös tämä tartuntatautilaki isona pakettina ehkä valmisteltaisiin parlamentaarisesti. Siitä ei ymmärtääkseni edelleenkaan päätöstä vielä ole. Ja tähän yhteyteen ehkä rohkenen myös esittää tämmöistä kokonaisarviota, ei pelkästään lainsäädännön näkökulmasta vaan myös siitä, että kun me tehdään joku rajoitustoimi, niin miten se vaikuttaa

Pöytäkirja PTK 31/2022 vp

muualla, esimerkiksi lapsiin tai nimenomaan näihin meidän erityisryhmiimme tai sitten vanhuksiin yksinäisyyden ja syrjäytymisen ja niin edespäin kannalta.

Mutta halusin, arvoisa puhemies, ottaa tämän puheenvuoron, koska edustaja Hoskonen puhuu täällä kyllä jälleen kerran painavaa asiaa liittyen EU:hun ja komission toimivaltakysymyksiin. Olemme eri valiokunnissa, mutta olen havainnut tämän saman omissakin valiokunnissani, että komissio tällä hetkellä haalii itsellensä toimivaltaa asioissa, joista ei ole sovittu perussopimuksessa, ja nykyään näyttää olevan lähestulkoon aina, kun jotakin muutetaan, niin, että toimivaltaa siirretään komissiolle, on se sitten välineellistämistä, on se sitten Schengen-asioita, on se sitten sananvapauteen liittyviä asioita, kuten tämä digipalvelusäännös. Sama on oikeudenhoidon alalla, rikosoikeuden alalla, sisäisessä turvallisuudessa ja niin edelleen. Toivoisin kyllä, että eduskunta huolehtii tässä siitä, että me emme jää tässä tällaiseen, niin kuin edustaja Hoskonen käytti tätä sanaa, kumileimasinasemaan, koska on asioita, joita on syytä kunnioittaa, ja ne ovat näitä sopimuksia. Ilman sopimusta, molemminpuolista sopimusta, siinä lopulta tulee kyllä varmasti pää vetävän käteen.

Puhemies Matti Vanhanen: Oikeuskansleri Pöysti.

17.35 Valtioneuvoston oikeuskansleri Tuomas Pöysti: Arvoisa puhemies! Arvoisat edustajat! Perustuslakivaliokunta nosti mietinnössään ja valiokunnan puheenjohtaja puheenvuorossaan samoin kuin edustajat puheenvuoroissaan täällä esille niin ylimmän laillisuusvalvonnan kuin laajemmin suomalaisen perustuslaillisuuden kannalta oleellisia isoja kysymyksiä. Omassa kertomuksessani käsitelin, samoin kuin perustuslakivaliokunta mietinnössään, näitä oikeudelliselta kannalta, sitä, että poikkeusolojen päättymisen jälkeen poikkeusoloja koskeva sääntely on tarpeen parlamentaarisessa työssä arvioida kokonaan, ja tämä koskee myöskin tartuntatautilakia. Toki minä tarkastelen asiaa juridisesta näkökulmasta, mutta kyllä tämä laajempi yhteiskunnallisten oppien kerääminen tästä olisi äärimmäisen tärkeää, yhtä tärkeää myöskin kuin tämä, ja siitä olen samaa mieltä.

Kertomuksen käsittelyn yhteydessä niin perustuslakivaliokunta kuin lakivaliokunta ovat korostaneet sitä, että lainvalmistelu tarvitsee riittävät resurssit. Se on tärkeää myöskin sen takia, että kriisiaikoina, joissa jälleen elämme, tarvitsemme ajantasaista yleislainsäädäntöä ja mielellään niin, että se lainvalmistelu tehdään ajallaan ja paikallaan ja harkiten. Valtioneuvoston tärkeimpiä parlamentaarisia tehtäviä puolestaan ovat lainsäädäntötyön johtaminen ja lainsäädännöstä huolehtiminen. Se tarkoittaa näitten resurssien lisäksi myöskin sitä, että lainvalmistelijat pystyvät keskittymään oikeisiin töihin, ja ministeriöitten kansliapäälliköillä on tässä valtioneuvoston ohjesäännön perusteella lakisääteisesti iso rooli. Tämä on tärkeä teema.

Tässä puheenvuorossa tuli esille ennakollisen ja jälkikäteisen laillisuusvalvonnan välinen suhde. Se on tärkeä. Mehän, sekä oikeusasiamies että oikeuskansleri, oikeastaan toimimme jälkikäteisesti tässä viranomaistoiminnassa. Tämä ennakollinen valvonta kohdistuu vain valtioneuvoston yleisistunnon ja tasavallan presidentin päätöksiin, ja esimerkiksi tähän ministeriömaailmaan se ei kohdistu. Tässähän kävi, niin kuin valiokunnan puheenjohtaja äsken puheenvuorossaan sanoi, niin, että tuli tietämättömyyttä ja tuli sitten myöskin virheitä ja ylilyöntejä. Esimerkiksi tässä vierailukieltoasiassahan kävi niin, että se sitten jalostui suosituksesta tämmöiseksi kielloksi. Se virhe vakavoitui, tämä suositus muutui kielloksi, mikä oli toinen virhe. Kun mietitään sitä, voimmeko tavallaan poiketen tämmöistä proaktiivisuutta tehdä, niin meidän puolellamme sitä osittain tehtiin, eli tämän vir-

Pöytäkirja PTK 31/2022 vp

heellisen suosituksen purkamiseen me kyllä myötävaikutettiin, tai me itse asiassa edellytettiin sosiaali- ja terveysministeriön suuntaan sitten siinä myöhemmin keväällä, että tällaisiin korjaaviin toimiin ryhdytään. Ja vastaavasti esimerkiksi vammaisten kuntoutuspalveluitten ja nyt viimeksi koulujen ilmastointien osalta on edellytetty jo ennakolta korjaavia toimia.

Lopuksi ottaisin esille kaksi asiaa. Ensiksi tämä Euroopan unionin kysymys oikeuskanslerin osalta. Oikeuskanslerihan valvoo sitä, että ne viralliset kirjelmät, jotka valtioneuvoston istunnon kautta tulevat eduskuntaan... Olemme niihin systemaattisesti vaatineet sitten sitä, että siellä on valtioneuvoston oma juridinen arvio ja kannanotto oikeusperustan asianmukaisuudesta, mikä antaa eduskunnalle mahdollisuuden myöskin alkaa sitä asiaa käsittelemään, samoin kuin sitä, että eduskunnan informointi tehtäisiin sellaisella aikataululla, että eduskunnalla on mahdollisuus kannanmuodostukseen. Tätä valvontaa jatkamme, ja se on edelleen tärkeätä.

Viimeisenä asiana: Tässä perustuslakivaliokunta kiinnitti huomiota meidän työmäärämme kasvuun ja riittävien resurssien turvaamiseen. Koko yhteiskunta ja sen jäsenet — ja tämäkin keskustelu — ovat asettaneet meille suuriakin odotuksia, ja nämä poikkeusolot näkyvät työmäärässä edelleen. Viime vuonna meillä tuli vireille 3 314 laillisuusvalvontasiaa ja niitä ratkaistiin 3 417. Se tarkoittaa, että hieman on purettu työruuhkaa, mutta työtä on enemmän kuin koskaan Suomen historiassa meidän tilastojemme mukaan.

Arvoisa puhemies! Näillä sanoilla kiitän tästä keskustelusta, ja esitetyt toiveet ja kehittämis ehdotukset otamme riippumattomassa harkinnassamme varteen.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Juvonen.

17.39 Arja Juvonen ps: Kiitos, arvoisa puhemies! Arvoisa oikeuskansleri! Kesäkuussa 2019 aluehallintovirastossa oli käsittelyssä viisikymmentä yli 18 kuukautta vanhaa kantelua, ja näistä kahdeksan kantelua oli kestänyt yli kaksi vuotta. Tämä on todellakin kohtuuttoman pitkä aika odottaa kanteluunsa vastausta — varsinkin kun he ovat yleensä ikäihmisiä tai vammaisia ihmisiä tai vammaisten ihmisten omaisia, läheisiä, tai ikäihmisten omaisia, läheisiä.

Sosiaalihuoltoa koskevilla kanteluilla on liian pitkät käsittelyajat, ja aluehallintovirastoa on huomautettu siitä, että tulisi olla viivytyksetön käsittely tässä sosiaalihuollon valvonnassa. Ja kun myös apulaisoikeuskansleri on tämän laillisuusvalvontakäynnillä havainnut ja huomannut, niin nyt kysyisin vielä sitä, mihin toimiin tässä nyt sitten ryhdytään. Väliillä tuntuu sille, että onko meillä liikaa päällekkäistä valvontaa tai onko niin, että valvonta ei toimi — meillä on Valvira, meillä on aluehallintovirasto, sitten meillä on kuntien tekemää omaa valvontaa. Tämä minua huolestuttaa erityisesti.

Tästä omavalvonnasta vielä kysyisin teiltä. Omavalvontasuunnitelmien on arvioitu olevan toimivia, mikäli ne olisivat sähköisessä muodossa, jotta valvova viranomainen voisi niitä myös valvoa, ja sen olette myös tuohon kertomukseen kirjanneet. Apulaisoikeuskansleri on ministeriöltä kysynyt, miten tämä asia korjataan ja laitetaan kuntoon, koska se omavalvonta ei tällä hetkellä toimi, ja aika vastauksen antamiseen on mennyt jo vuosi sitten toukokuussa umpeen. Kysyisin: Mihin toimenpiteisiin on ryhdytty, että sosiaalihuollon omavalvonnan toimivuus varmistetaan? Mitä ministeriö mahdollisesti on antanut vastaukseksi tähän? Omavalvonta on kaiken a ja o siellä hoivayhteisöissä, hoivakodeissa, laitoshoidossa. — Kiitos.

Pöytäkirja PTK 31/2022 vp

Puhemies Matti Vanhanen: Haluaako oikeuskansleri vielä käyttää puheenvuoron?

17.41 Valtioneuvoston oikeuskansleri Tuomas Pöysti: Arvoisa puhemies! Lyhyesti tähän omavalvontatematiikkaan:

Ministeriö antoi aika pitkähkön mutta hieman yleisellä tasolla olevan vastauksen, missä viitattiin siihen, että kehitetään ohjeistusta ja tietojärjestelmiä ja erilaisten muitten tämöisten informaatio-ohjauksen keinojen kautta sitten vietäisiin tätä eteenpäin.

Sitten toisena asiana, josta minä en vastaa, vaan se on ministeriön vastuulla: Nythän on vireillä, itse asiassa minun ennakkotarkastuksessani, sosiaali- ja terveydenhuollon valvonnan uudistamista koskeva laki, jossa tämä lainsäädännöllinen puite uudistettaisiin, ja siinä on tarkoitus myöskin niin omavalvontaan kuin kanteluiden käsittelyihin ja näihin muihin, mahdollisimman nopeasti korjauksia saaviin toimenpiteisiin kiinnittää huomiota. Toki se edellyttää myöskin toimintatapojen muutosta ja sitten riittävää resursointia myöskin siihen ohjaavaan ja korjaavaan kanteluiden käsittelyyn.

Näitä on ainakin lyhyen tematiikan mukaisesti nyt tapahtumassa, ja me luonnollisesti arvioidaan sitten sitä hallituksen esityksen luonnosta ja esitystä siitä näkökulmasta, täyttääkö se ne perustuslailliset vähimmäisvaatimukset, joita tälle on. Ja eduskunta pääsee kohta asiaa käsittelemään.

Keskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi valiokunnan ehdotuksen kannanotoksi kertomuksen K 17/2021 vp johdosta. Asian käsittely päättyi.

4. Säädösehdotusten vaikutusarviointien toteutuminen - nykytila ja kehittämistarpeet

Valiokunnan oma asia O 48/2019 vp

Valiokunnan mietintö TrVM 1/2022 vp

Ainoa käsittely

Puhemies Matti Vanhanen: Ainoaan käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Käsittelyn pohjana on tarkastusvaliokunnan mietintö TrVM 1/2022 vp. — Keskustelu, valiokunnan puheenjohtaja, edustaja Alanko-Kahiluoto.

Keskustelu

17.43 Outi Alanko-Kahiluoto vihr (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vaikutusarviointit ovat tärkeä osa lainsäädännön laatua ja päätöksenteon tietoperustaa. Niiden tarkoituksena on varmistaa yhteiskunnan resurssien tarkoituksenmukainen käyttö. Hallituksen esityksissä tulee selostaa ehdotetun lainsäädännön vaikutukset eli säännösten soveltamisesta aiheutuvat seuraukset. Yhtenä tavoitteena on tarjota eduskunnalle lainsäätäjänä oikeat ja riittävät tiedot päätöksenteon tueksi.

Tarkastusvaliokunta päätti kokouksessaan 20. helmikuuta 2022 antaa mietinnön valvonta-aiheestaan ”Säädösehdotusten vaikutusarviointien toteutuminen — nykytila ja kehittämistarpeet”. Aihevalinnan taustalla oli valiokunnan huoli lainvalmistelun ja erityisesti vaikutusarviointien laadusta. Puutteellinen valmistelu voi johtaa myöhemmin toimeenpanon

Pöytäkirja PTK 31/2022 vp

ongelmiin ja tarpeeseen korjata voimassa olevaa lainsäädäntöä. Tarkastusvaliokunnan tehtävänä on varmistaa verovarojen tarkoituksenmukainen käyttö. Säädösten toimeenpanot rahoitetaan veronmaksajien rahoilla, joten on tärkeää, että säädösten vaikutukset on huolella arvioitu ja että vaihtoehto perustuu huolelliseen punnintaan.

Mietinnössään valiokunta kiinnittää huomiota muun muassa seuraaviin seikkoihin: ensinnäkin vaikutusarviointien laatu on parantunut viime vuosina. Valiokunta pitää tapahtunutta kehitystä erittäin myönteisenä. Vaatimusten kasvaessa parannettavaa on kuitenkin edelleen valmistelijoiden osaamisessa, valmistelun resursoinnissa ja ennen kaikkea valmistelun johtamisessa. Vaikutusarviointien suurimmat haasteet muodostuvat kireiden aikataulujen, niukkojen valmisteluresurssien ja yhä monimutkaisempien sääntelyn kohteena olevien ilmiöiden yhdistelmästä.

Toiseksi valiokunta kiinnittää huomiota säädösvalmistelun johtamiseen. Hyvä lainvalmistelu vaatii sekä virkamiesjohtolta että poliittiselta johdolta sitoutumista valmisteluprosessiin, sillä ministeriöiden virkamiesjohto ja poliittinen johto vastaavat annetuista hallituksen esityksistä. Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että poliittisten toimijoiden — kuten myös virkamiesten — vaihtuessa osaaminen ja ymmärrys hyvästä lainvalmisteluprosessista ja sen edellyttämästä aikataulusta sekä säädösjohtamisesta voi jäädä vaillinaiseksi. Valiokunta pitää tärkeänä, että tähän kiinnitetään erityistä huomiota vaalikausien vaihtuessa, jotta hyvän lainvalmisteluprosessin tuntemus varmistetaan.

Valiokunta kiinnittää huomiota myös valmistelun resursointiin ja osaamisen kehittämiseen. Valiokunnan mielestä on huolestuttavaa, että ministeriöillä ei ole riittävää henkilöstöä ja osaamista laadukkaiden vaikutusarviointien laatimiseen. Ministeriöiden tulee huolehtia siitä, että valmistelu ei ole yhden asiantuntijan varassa. Tulee myös selvittää, onko lainvalmistelun resursointi oikealla tasolla suhteessa valtioneuvoston muihin tehtäviin. Lainvalmistelu on yksi ministeriöiden ydinprosesseista, mutta valtioneuvoston voimavaroista vain noin 15 prosenttia käytetään lainvalmisteluun. Osaamisen kehittämisen tarpeet liittyvät vaikutusten tunnistamiseen, tutkimustiedon hyödyntämiseen sekä menetelmäosaamisen hyödyntämiseen ja kehittämiseen valmistelussa. Vaikutusarviointien laatimiseen tarvitaan juristivalmistelijoiden tueksi lisää taloustieteellistä, yhteiskuntatieteellistä sekä luonnontieteellistä osaamista. Lainvalmistelijoiden osaamisen kehittämisen tulee valiokunnan mielestä olla jatkuvaa ja suunnitelmallista toimintaa.

Valiokunta myös katsoo, että säädösvalmisteluprosessi tulee kuvata uudessa ohjeistuksessa siten, että vaikutusarvioinnit tulevat osaksi valmistelua riittävän aikaisessa vaiheessa. Arviointi tulee kytkeä kiinteäksi osaksi lainvalmistelua, se ei saa olla irrallinen ja erillinen prosessi suhteessa muuhun valmisteluun. Valiokunta pitää myös tärkeänä, että ohjeistuksen jako eri vaikutuslajeihin päivitetään ja ohjeistukseen myös sisällytetään kattava tarkistuslista arviointien tueksi.

Valiokunta pitää hyvänä, että Suomessa on ryhdytty toimiin systemaattisen jälkiarviointijärjestelmän käyttöön ottamiseksi. Valiokunta korostaa, että osana jälkiarviointijärjestelmää tulee luoda yhdenmukaiset periaatteet, joilla varmistutaan jälkiarvioinnin suunnittelusta jo säädösten valmisteluvaiheessa. Eduskunta hyväksyy lait ja voi esittää jälkiseurantalausumia, joissa se edellyttää, että hallitus arvioi lakiuudistuksen vaikutuksia jälkikäteen. Hallituksen vuosikertomuksessa esitettyjen eduskunnan lausumien seuranta-arviointien taso vaihtelee. Valiokunnan mielestä vuosikertomusraportointiin tulisi valtioneuvostotasolla luoda yhtenäiset menettelytavat, jotta eduskuntakäsittelyn yhteydessä esille tuotujen jälkiarviointitarpeiden toteutumista ja riittävyyttä voitaisiin seurata. Huomiota tu-

Pöytäkirja PTK 31/2022 vp

lee kiinnittää myös hallituksen vuosikertomuksessa esitettyjen arviointien raportointiin ja niiden laatuun. Valiokunnan mielestä on tärkeää luoda yhdenmukaiset käytännöt sekä ennakollisten että jälkiarviointien yhdenmukaisesta dokumentaatiosta valtioneuvostotasolla. Arvioinnit ovat tärkeä osa kunkin uudistuksen perusteluja, ja siksi on tärkeää, että ne ovat saatavilla myös eduskunnan valiokuntakäsittelyn tueksi.

Valiokunta pitää hyvänä sitä, että lainsäädännön arviointineuvoston toiminnalla on ollut myönteinen vaikutus lainvalmisteluun ja erityisesti vaikutusarviointien laatuun. Valiokunta katsoo, että arviointineuvoston asemaa ja resursointia tulee vahvistaa, jotta sillä olisi riittävät toimintaedellytykset huomioiden neuvoston varsin laaja tehtäväkenttä.

Lisäksi valiokunta kiinnittää huomiota eduskuntatyön edellytyksiin ja eduskunnan tiedonsaantiin. Kansanedustajien tulee kyetä muodostamaan käsitys uudistuksen vaikutuksista hallituksen esityksen pohjalta. Eduskunnalla tulee olla myös riittävästi aikaa hallituksen esitysten käsittelyyn. Eduskunnan työn kannalta on selkeä epäkohta, että hallituksen esitysten käsittely säännönmukaisesti ruuhkautuu vaalikauden lopussa. Valiokunta katsoo, että valmistelun suunnittelulla ja suunnitelmissa pysymisellä tulee pyrkiä jaksottamaan hallituksen esitysten valmistelua ja siten myös tasaamaan eduskunnan työruuhkia.

Viimeisenä valiokunta kiinnittää huomiota covid-19-pandemian vaikutuksiin lainvalmisteluun. Pandemian aikana lakiesitysten vaikutusarvioinneissa on ollut tavanomaista enemmän puutteita. Tämä kuitenkin selittyy tilanteen poikkeuksellisuudella sekä valmistelun erittäin tiukoilla aikatauluilla. Ennakointiin ja varautumiseen myös mahdollisten tulevien poikkeusolojen edellyttämän säädösal valmistelun kannalta tulee kuitenkin valiokunnan mielestä kiinnittää vakavaa huomiota.

Tarkastusvaliokunnan päätösehdotus on, että eduskunta hyväksyy neljä lausumaa: 1) Eduskunta edellyttää, että hallitus selvittää, onko lainvalmistelun resursointi oikealla tasolla suhteessa valtioneuvoston muihin tehtäviin, ja ryhtyy tarvittaessa toimenpiteisiin tilanteen korjaamiseksi; 2) Eduskunta edellyttää, että hallitus selvittää, tulisiko lainsäädännön arviointineuvostolla olla oikeus pysäyttää ja palauttaa valmisteluun puutteelliseksi katsomansa hallituksen esitys; 3) Eduskunta edellyttää, että hallitus selvittää, tulisiko vaikutusarviointiosaamista lisätä ministeriöiden tasolla vai tulisiko perustaa valtioneuvostotasoinen osaamiskeskittymä tai vaikutusarviointiyksikkö; 4) Eduskunta edellyttää, että hallitus huolehtii siitä, että säädösehdotusten ennakkolliset vaikutusarvioinnit ja jälkiarvioinnit ovat yhdenmukaisella tavalla dokumentoituna ja saatavilla. — Kiitos.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Kiviranta.

17.51 Esko Kiviranta kesk: Arvoisa puhemies! Tarkastusvaliokunnan tilaamassa selvityksessä on arvioitu suomalaisen lainvalmistelun vaikutusarvioinnin laatua ja arvioinnin toteutusta eri ministeriöissä. Lisäksi selvityksessä on verrattu vaikutusarvioinnin toteuttamista meillä suhteessa muihin maihin. Selvityksen perusteella on esitetty suosituksia vaikutusarviointien kehittämiseksi ja laadittu lainvalmistelijan tarkistuslista vaikutusarviointien toteuttamiseksi.

Nykyisten ohjeiden jako taloudellisiin, viranomaisiin kohdistuviin, ympäristöä koskeviin sekä muihin yhteiskunnallisiin vaikutuksiin ei ole optimaalinen. Valiokunnan saamien lausuntojen mukaan vaikutusarviointiohjeeseen tulisi lisätä ja tuoda selkeämmin esiin myös vaikutukset esimerkiksi vammaisiin ihmisiin, kansalliseen ja sisäiseen turvallisuuteen sekä maaseutu- ja aluevaikutukset.

Pöytäkirja PTK 31/2022 vp

Arvoisa puhemies! Valiokunta toteaa, että vaikutusarviointien laatu on parantunut viime vuosina. Valiokunta pitää tapahtunutta kehitystä erittäin myönteisenä. Vaatimusten kasvaessa parannettavaa on kuitenkin edelleen valmistelijoiden osaamisessa, valmistelun resursoinnissa ja ennen kaikkea valmistelun johtamisessa. Myös poliittiset paineet aiheuttavat valmisteluun hallitsemattomia vaikutuksia ja jopa suoranaisia riskejä. Tarkastusvaliokunnan esittämät lausumaehdotukset tulee toteuttaa, ja hyvän kehityksen tiellä tulee jatkaa. Tarvitsemme yhä paremmin toimivan vaikutusarviointijärjestelmän.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Mäkisalo-Ropponen.

17.53 Merja Mäkisalo-Ropponen sd: Arvoisa puhemies! Tarkastusvaliokunta päätti omana asianaan selvittää säädösehdotusten vaikutusarviointien toteutumisen nykytilaa ja kehittämistarpeita. Aihevalinnan taustalla oli huoli lainvalmistelun ja erityisesti vaikutusarviointien laadusta. Vaikutusarviointien tilaa on Suomessa kritisoitu useiden vuosien ajan. Selvityksiä asiasta on tehty, mutta siitä huolimatta säädösvalmistelussa toistuvat samat ongelmat vuodesta ja hallituksesta toiseen.

Tarkastusvaliokuntakin aloitti työnsä teettämällä professori Anssi Keinäsellä ja dosentti Jussi Pajuojalla selvityksen asiasta. Tässä selvityksessä nousi esille viisi kehittämishaastetta: vaikutusarviointiohjeet tulee päivittää, tiedonhallintaa tulee vahvistaa vaikutusarvioinnissa, lainsäädännön arviointineuvoston toimintaa tulee kehittää, säädösjohtamista on vahvistettava ministeriöissä, suurten hankkeiden valmisteluun on panostettava.

Tämän jälkeen valiokunta ryhtyi laaja-alaisesti kuulemaan asiantuntijoita ja pyysi myös muista valiokunnista lausuntoja. Nyt valmistuneeseen mietintöön kannattaa tutustua, jos on kiinnostunut lainsäädännön laadusta. Mietinnössä esille nostetut asiat ovat tärkeitä kaikille kansanedustajille, sillä vaikutusarviointien yhtenä tavoitteena on tarjota eduskunnalle lainsäätäjänä oikeat ja riittävät tiedot. Kansanedustajien tulee kyetä muodostamaan käsitys uudistuksen vaikutuksista hallituksen esityksen pohjalta. Lisäksi arvioiden pohjalta tulisi olla mahdollisuus eri päätösvaihtoehtojen keskinäiseen vertailuun.

Puhemies! Otan tässä kantaa pariin asiaan, vaikka esille nostettavia teemoja olisi vaikka kuinka paljon. Poliittikajohdonmukaisuuden näkökulmasta olisi tärkeää, että Suomen ratifioimat kansainväliset ihmisoikeuksiin liittyvät sopimukset ohjaisivat lainsäädäntötyötä ja myös vaikutusten arviointia. Mietinnössä valiokunta tuo esille, että perus- ja ihmisoikeuksia kuvataan hallituksen esityksessä usein ainoastaan juridiikan näkökulmasta, eikä niinkään, miten perusoikeudet toteutuvat tai miten uudistus vaikuttaa niihin käytännössä esimerkiksi ihmisten arkielämässä. Esimerkiksi Suomi on ratifioinut YK:n vammaisten oikeuksien sopimuksen, mutta vammaisvaikutusten arvioinnit ovat edelleen hyvin puutteellisia. Säädösehdotuksessa tulisi arvioida vammaisten ihmisten näkökulmasta vaikutuksia esimerkiksi esteettömyyteen, saavutettavuuteen, palvelujen saatavuuteen tai työllisyyteen. Edellisellä vaalikaudella toteutetun taksiuudistuksen vaikutus vammaisiin ihmisiin ohitettiin lähes kokonaan, vaikka useille vammaisille ihmisille taksien avulla järjestetty kuljetuspalvelu on tosiasiassa ainoa tapa liikkua. Lakiuudistus heikensi huomattavasti monen vammaisen henkilön yhdenvertaisuutta.

Lapsivaikutusten arviointi liittyy muun muassa lapsen oikeuksien sopimukseen, jonka Suomi on myös ratifioinut. Lapsivaikutusten arviointia tehdään jo enemmän, mutta laadullisesti siinäkin on parannettavaa. Arvioinnissa todetaan vain yleisellä tasolla, että lapsen etu on huomioitu, mutta esityksessä ei aina kuvata, millä tavalla se on huomioitu. Myös so-

Pöytäkirja PTK 31/2022 vp

siaali- ja terveysvaliokunta lausunnossaan totesi, että lapsivaikutusten arvioinnissa on selkeitä puutteita. Lasten ja nuorten mielipidettä kysytään edelleen hyvin harvoin.

Kolmantena politiikkajohdonmukaisuuteen liittyvänä asiana nostan esille ympäristövaikutusten arvioinnin. Ympäristövaikutusten arviointiin on kiinnitetty viime aikoina aiempaa enemmän huomiota. Ongelmana on kuitenkin niiden suppeus ja kapea-alaisuus. Ne keskittyvät usein vain luonnonympäristöön tai rakennettuun ympäristöön, mutta harvemmin esimerkiksi yhteiskuntarakenteen taloudellisuuteen, kiertotalousratkaisujen syntymisen edistämiseen tai esimerkiksi energihuollon järjestämiseen. Ilmastonmuutos on kuitenkin nähtävä yhteiskunnallisena ongelmana, joka kytkeytyy kaikkeen yhteiskunnan toimintaan, talouteen ja luontoympäristöön. Tämän vuoksi olisi tärkeää, että lainvalmistelussa pyritäisiin tarkastelemaan käsillä olevan sääntelyn kokonaisvaikutuksia, sillä hyvin monentyyppisillä sääntelyillä on ilmasto- ja ympäristövaikutuksia. Toisin sanoen, ympäristövaikutusten arviointia tulisi tehdä muuallakin kuin ympäristöministeriössä.

Mietinnössä käsitellään myös vaikutusarviointien laatuun vaikuttavia tekijöitä ja siinä yhteydessä erityisesti johtamista ja resursointia. Isoja ongelmia ovat lainvalmistelun epärealistiset aikataulut ja riittämättömät resurssit. Poliittinen paine ja valmistelun kireä aikataulu voivat olla esteinä vaikutusarviointien tekemiseen tai käytössä olevan tiedon hyödyntämiseen. Samoista syistä myös eri vaihtoehtojen vertailu jää usein vähäiseksi.

Virkahenkilöiden vaihtuvuus ministeriöissä on myös aiempaa suurempaa, ja sekin vaikuttaa lainvalmisteluun ja vaikutusarviointien laatuun. Lainsäädännön arviointineuvosto kiinnittää lausunnossaan huomiota lainvalmistelun johtamisen puutteisiin. Vastuu lainvalmistelutyöstä jää liiaksi yksittäisen valmistelijan varaan. Neuvoston havaintojen mukaan hallituksen esitykset, jotka on valmisteltu kootuissa työryhmissä, ovat yleensä laadultaan keskimääräistä parempia. Myös ministeriöiden sisäiseen ja toisaalta ministeriöiden väliseen yhteistyöhön tulee kiinnittää enemmän huomiota johtamisessa ja organisoinnissa.

Kuulemisissa tuli esille myös osaamisen puutteita. Osaamisen kehittämisen tarpeet liittyvät vaikutusten tunnistamiseen, tutkimustiedon hyödyntämiseen sekä menetelmäosaamisen hyödyntämiseen ja kehittämiseen. Määrällisen tiedon lisäksi tulisi käyttää myös laadullista tietoa. Perustuslakivaliokunta on usein kiinnittänyt huomiota säädösten kokonaisvaikutusten ja yhteisvaikutusten puutteisiin. Nykyisin puhutaan entistä enemmän näyttöön perustuvasta päätöksenteosta. Lainsäädännön vaikutusten arvioinnissa tutkimusnäytöllä pitäisi olla nykyistä paljon suurempi merkitys. Muuten on vaikea ymmärtää, miten tutkimusnäyttö ohjaa päätöksentekoa.

Ja lopuksi, arvoisa puhemies, kiinnitän huomiota vielä jälkiarviointien puutteisiin. Suomessa ei ole käytössä systemaattista jälkiarviointijärjestelmää. Säädösehdotusten jälkiarviointi tarkoittaa lain vaikuttavuuden ja toimivuuden arviointia toimeenpanon jo alettua. Jälkiarviointi edesauttaisi muun muassa tarvittavien korjaavien muutosten tekemistä. Onneksi tähän asiaan on havahduttu ja ryhdytty toimiin jälkiarviointijärjestelmän käyttöönottamiseksi.

Puhemies! Uskon, että mietintömme toimii hyvänä opaskarttana lainsäädännön vaikutusten arvioinnin edelleen kehittämiseen. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitos. — Ja edustaja Kiuru.

18.00 Pauli Kiuru kok: Arvoisa herra puhemies! Tarkastusvaliokunnan julkaisussa, valiokuntamme mietinnössä ja esittelypuheessa ja pidetyissä puheissa on tärkeimmät asiat

Pöytäkirja PTK 31/2022 vp

nostettu esiin, muun muassa henkilöstön määrä, resursointi, aikataulupaine ja kiire. Niihin ei sen enempää tässä minun puheessani kannata palata.

Näihin lausumiin sen sijaan haluan pikkasen ottaa kantaa. Ensinnäkin valiokunta oli todellakin yksimielinen, ja teimme mietintöön neljä lausumaehdotusta. Lausumaehdotus kaksi kuuluu seuraavasti: Eduskunta edellyttää, että hallitus selvittää, tulisiko lainsäädännön arviointineuvostolla olla oikeus pysäyttää ja palauttaa valmisteluun puutteelliseksi katsomansa hallituksen esitys. Ja tässä on hyvä huomata, että valiokunnan mielipide ei ole siis se, että arviointineuvostolla pitää olla oikeus pysäyttää ja palauttaa, vaan valiokunnan mielipide on se, että hallitus selvittää, onko tällaiselle pysäyttämislle ja palauttamislle tarvetta.

Tämä on periaatteellisesti tärkeä juttu, kun mietitään lainsäädäntövaltaa ja kenelle se kuuluu. Arviointineuvoston tehtäviin ei toistaiseksi kuulu tällainen pysäyttämisl- ja palautusoikeus. Heillä on oikeus antaa lausuntoja ja lisätä lainvalmistelua ja erityisesti hallitusten esitysten vaikutusarviointien laatua. Mutta tällainen pysäyttämisl-palauttamisl-instrumentti olisi sitten lainsäädäntövallan ikään kuin siirtämislä vähän niin kuin reunaluokelle tai jopa sen ulkopuolelle. Sillä voi olla periaatteellinen merkitys siinä vaiheessa, jos esimerkiksi vaalikausi on lähestymässä loppuaan, on iso lakipaketti pöydällä, ja sitten, jos arviointineuvosto haluaakin pysäyttää ja palauttaa sen valmisteluun, sitten saattaa olla niin, että laki raukeaa, kun vaalikausi loppuu.

Eli selvityksen pitää olla tarkka, ja sen asian kanssa pitää olla tarkkana. En tarkoita sitä, etteikö sitä voisi antaa, mutta asia on periaatteellisesti tärkeä. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitos. — Ja edustaja Autto.

18.02 Heikki Autto kok: Arvoisa herra puhemies! Kiitos tarkastusvaliokunnalle tärkeästä työstä, että olette pohtineet tätä säädösehdoitusten vaikutusarviointia. Nämä tarkastusvaliokunnan ponnet ovat varmasti sellaisia, jotka voimme hyvin yksimielisesti hyväksyä, ja on tärkeää, että näissä asioissa päästäisiin eteenpäin.

Haluaisin tässä keskustelussa peräänkuuluttaa sitä, että ei riitä ainoastaan se, että Suomen tasolla pohdimme näitä säädösehdoitusten vaikutusarvioiteja, vaan tätä pitää vahvistaa entisestään erityisesti Euroopan tasolla. Tiedämme, että valtavan suuri osa kaikesta meidän lainsäädännöstämme saa alkunsa Euroopan unionin tason sääntelystä, ja koronapandemian aikana — ennen tätä Venäjän raakalaismaista hyökkäystä Ukrainaan — käsitelimme lähes kaikissa valiokunnissa esimerkiksi tätä EU:n merkittävää 55-valmiuspaketia, jolla tähdätään päästövähennyksiin vuoteen 2030 mennessä.

Valiokuntakäsittelyn yhteydessä kävi kuitenkin aivan ilmeiseksi, että Euroopan tasolla — puhumattakaan nyt, että täällä kansallisesti sitten — kukaan olisi oikeastaan miettinyt näitä kaikkien säädösehdoitusten kokonaisvaikutuksia, niiden yhteisvaikutuksia, ja sitä, että päästäänkö niillä ylipäätään edes oikeaan suuntaan suhteessa alkuperäiseen tavoitteeseen. Hyvin monet sääntelykeinot, joita esitettiin, ovat aivan liian yksityiskohtaisia eivätkä siten toteuta EU:n suhteellisuusperiaatetta tai läheisyysperiaatetta. Monet esitetyt keinot olivat sellaisia, ettei niitä ole edes teknisesti, puhumattakaan taloudellisesti, mahdollista saavuttaa tai edes järkevää tavoitella, ja tässä mielessä tarvittaisiin kykyä arvioida tällaisia Eurooppa-tason lainsäädäntöhankkeita kokonaisuuksina.

Arvoisa puhemies! Nyt, kun tosiaan tämä Venäjän raakalaismainen hyökkäys Ukrainaan on aivan uudella tavalla vahvistanut Euroopan strategisen autonomian merkitystä —

Pöytäkirja PTK 31/2022 vp

sitä, että olemme omavaraisia teollisen tuotantomme suhteen, kaikkien arvoketjujen suhteen, joita teolliseen tuotantomme liittyy, myös elintarviketuotantomme suhteen — niin on todella tärkeää, että päinvastoin kuin näiden 55-valmiuspaketin tavoitteiden osalta tai muiden komissiossa nyt Green Dealin liittyen valmisteilla olleitten hankkeiden, kuten vaikkapa ennallistamishankkeen, osalta, joissa lähdetään siitä, että Eurooppa ikään kuin museoidaan jonkunlaiseksi luontoreservaatiksi, niin päinvastoin meidänhän pitää olla esimerkkinä kestävästä kehityksestä koko maailmalle, että voidaan investoida kestäväällä tavalla, voidaan rakentaa myös meidän omista luonnonvaroistamme lähteviä pitkiä arvoketjuja, jotka tuovat sitten korkean osaamisen kautta työtä, toimeentuloa ja hyvinvointia. Ja Euroopan pitää pystyä näyttämään tässä esimerkkiä, mutta se vaatii muutakin kuin pelkkää ympäristönäkökulman arviointia — tarvitaan myös sosiaalisten ja taloudellisten vaikutusten vahvempaa huomioon ottamista.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitoksia. — Ja edustaja Rantanen.

18.06 Mari Rantanen ps: Arvoisa puhemies! Tässä on erittäin merkittävästä asiasta kysymys, mitä tulee lain säätämiseen. Tässä puheenjohtaja... [Outi Alanko-Kahiluoto: Alanko-Kahiluoto!]

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Alanko-Kahiluoto.

...Alanko-Kahiluoto esittikin sitä, että nimenomaan korona-aikana nämä ovat tulleet nopeasti ja vaikutusarvioita on jouduttu tekemään puutteellisesti, ja se on täysin ymmärrettävää. Olen täällä ensimmäistä kautta, joten en tiedä, miten aiemmin on ollut, mutta valitettavasti myös muissa lainsäädäntöasioissa ja erilaisissa esityksissä on kyllä ollut aika merkittäviäkin puutteita vaikutusarvioinneissa. Tästä yhtenä esimerkkinä ovat nimenomaan taloudelliset vaikutukset. Siellä on perin usein mittavia puutteita. Saattaa olla niin, että niistä lasketaan vain osa.

Otan nyt esimerkiksi vaikkapa ulkomaalaislain. Kun joku lainsäädäntöesitys hallitukselta tulee, niin siellä on kyllä merkitty taloudellisiin vaikutuksiin esimerkiksi se, mitä Maahanmuuttovirasto tarvitsee tähän, mutta sitten esimerkiksi meidän muut palvelut — sosiaali- ja terveydenhuolto, sosiaaliturva ja niin edespäin — on jätetty pois sieltä. Ja on kyllä siinä mielessä lainsäätäjälle erittäin hankalaa, että me emme tosiasiassa tiedä täällä talossa — mutta ei varmasti tiedetä muuallakaan — miten tämä sitten lopulta vaikuttaa.

Sitten toinen on nämä kumulatiiviset taloudelliset vaikutukset. Jos meillä esimerkiksi oikeudenhoidon alalle tehdään hallituksen esitys, jossa arvioidaan, että se lisää, sanotaan nyt vaikka, syyttäjiä kolme henkilötyövuotta, mutta kun tulee 15 esitystä vuoden taikka kahden vuoden aikana, niin sen jälkeen tämä taloudellinen vaikutus sinne onkin jo merkittävä. Ja kuten tiedämme, esimerkiksi oikeusministeriön ala on erittäin aliresursoitu, ja jos me lisäämme tällaisia hallituksen esityksiä peräjälkeen ja emme katso kokonaisuutta, niin tilanne menee erittäin hankalaksi, jota se on nyt jo tässäkin hetkessä.

Sen totean sitten vielä, että itseäni uutena kansanedustajana on hivenen häirinnyt tämä järjestelmä, että kun tähän taloon tulee hallituksen esitys, me käymme valiokunnissa siitä kuulemiset ja kysymme, miten tämä hallituksen esitys vaikuttaa sinne, tänne ja tuonne, ja jos näissä tulee esimerkiksi ongelmia tai nimenomaan erilaisia vaikutuksia vastaan, niin perin harvoin kuitenkaan korjataan sitä hallituksen esitystä. Eli lopulta me menemme sillä

Pöytäkirja PTK 31/2022 vp

vaillinaisella vaikutusarviolla eteenpäin, ja jää sitten nähtäväksi myöhemmin, mitä tapahtuu. Mielestäni kyllä tältä osin tässä järjestelmässä olisi ehkä jotakin korjattavaa. Ymmärän politiikan merkityksen — se on tämän talon suola — mutta tietyllä tavalla silloin, kun esimerkiksi puhutaan siitä, että joku viranomainen tai taho tarvitsee rahoitusta hallituksen esityksen ja sen lainsäädännön toteuttamiseksi ja toimenpanoa varten, niin olisi varmasti kyllä reilua silloin tehdä ne muutokset, mitä tässä talossa havaitaan ja mitä selkeästi tarvitaan. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitos, näin. — Ja vielä valiokunnan puheenjohtaja, edustaja Alanko-Kahiluoto. — Siitä nappulasta, hieman pidempään. [Outi Alanko-Kahiluodon välihuuto] — Sitten on mahdollisuus myös tulla tänne pönttöön. Se on aina arvokkaampaa.

18.10 Outi Alanko-Kahiluoto vihr: Arvoisa puhemies! Pahoittelen tätä viivästystä. Tuo paneeli ei reagoanut.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ymmärretään.

Kiitos kaikille kansanedustajille erittäin hyvästä keskustelusta ja aktiivisesta osallistumisesta tämän mietinnön laatimiseen. Kiitän tietysti erityisesti tarkastusvaliokunnan jäseniä tästä, samoin kuin meidän erittäin taitavia valiokuntaneuvoksiamme. Meidän valiokuntamme kuuli erittäin laajaa joukkoa asiantuntijoita tätä monipuolista mietintöä laatiessaan, joten kiitokset myös kaikille asiantuntijoille. Eduskunnan eri valiokunnathan myös ovat antaneet meille lausunnon tilaamastamme selvityksestä koskien tätä lainsäädännön vaikutusarviointien laatua, eli kiitokset myös itse asiassa koko eduskunnalle.

Oli kiinnostavaa kuunnella tätä keskustelua, ja esimerkiksi edustaja Rantanen toi esille sen, että usein eduskunnassa joudutaan hyväksymään kiireellä hyvin puutteellisestikin laadittuja lakiesityksiä. Se on aivan totta, eikä niin ole tapahtunut ainoastaan tämän pandemian aikana vaan monilla aikaisemmillä vaalikausilla. Itse olen neljännen kauden kansanedustaja, ja varmasti joka kaudella on kärsitty tästä kiireestä aika ajoin.

Itse asiassa haluaisin lähettää terveisiä nyt puhemiehelle, jonka johdolla ehkä vielä tällä vaalikaudella pohditaan tätä eduskuntatyön uudistamista ja valiokuntatyön uudistamista, että omasta mielestäni siinä yhteydessä kannattaisi katsoa tätä meidän selvitystämme ja näitä havaintoja, joita siinä on esitetty. Esimerkiksi se, että lainvalmistelun resurssit ovat usein puutteelliset eri ministeriöissä, eli puutteelliset sekä ajallisesti että asiantuntemuksen ja johtamisen osalta, aiheuttaa sitä, että eduskuntaan tuodaan usein niin vaillinaisia lakiesityksiä, että niitä ei sitten riittävällä tavalla pystytä valiokuntatyössä enää korjaamaan. Sitten kun vielä seuranta tapahtuu Suomessa puutteellisesti verrattuna moniin maihin, niin se tarkoittaa sitä, että meillä olisi kyllä parantamisen varaa tässä meidän parlamentaarisisessa lainvalmistelujärjestelmässä.

Näillä kiitoksilla ja näillä terveisillä tosiaan kiitos kaikille keskustelusta.

Keskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi tarkastusvaliokunnan omasta asiastaan O 48/2019 vp laatimaan mietintöön sisältyvät lausumaehdotukset. Asian käsittely päättyi.

Pöytäkirja PTK 31/2022 vp

5. Valtioneuvoston koulutuspoliittinen selonteko

Valtioneuvoston selonteko VNS 1/2021 vp

Valiokunnan mietintö SiVM 19/2021 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 29.3.2022 pidettävään täysistuntoon.

6. Hallituksen esitys eduskunnalle Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden sekä Singaporen tasavallan välillä tehdyn sijoitussuojasopimuksen hyväksymiseksi ja voimaansaattamiseksi

Hallituksen esitys HE 6/2022 vp

Valiokunnan mietintö UaVM 2/2022 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 29.3.2022 pidettävään täysistuntoon.

7. Hallituksen esitys eduskunnalle diplomaattisten edustustojen, konsuliedustustojen tai kansainvälisissä hallitustenvälisissä järjestöissä toimivien edustustojen työntekijöiden perheenjäsenten ansiotyöstä Namibian kanssa tehdyn sopimuksen hyväksymiseksi ja voimaansaattamiseksi

Hallituksen esitys HE 12/2022 vp

Valiokunnan mietintö UaVM 3/2022 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 29.3.2022 pidettävään täysistuntoon.

8. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi luottotietolain, maksupalvelulain 86 §:n ja rikosrekisterilain 4 a §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 109/2021 vp

Lakialoite LA 20, 86/2020 vp

Valiokunnan mietintö LaVM 3/2022 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 29.3.2022 pidettävään täysistuntoon.

9. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi siviilihenkilöiden osallistumisesta kriisinhallintaan annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 112/2021 vp

Pöytäkirja PTK 31/2022 vp

Valiokunnan mietintö HaVM 4/2022 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 29.3.2022 pidettävään täysistuntoon.

10. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ulkomaalaislain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 11/2022 vp

Valiokunnan mietintö HaVM 5/2022 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 29.3.2022 pidettävään täysistuntoon.

11. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on tiistaina 29.3.2022 klo 14.00. Täysistunto lopetettiin klo 18.15.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Maija-Leena Paavola